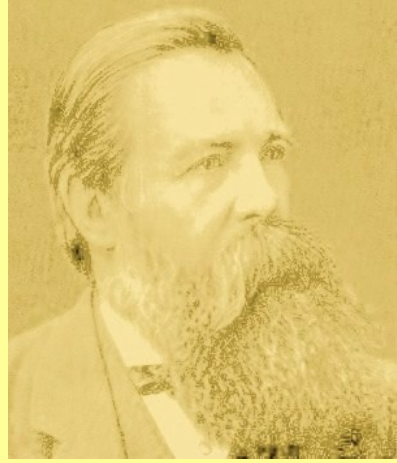

Friedrich Engels

Ο Δημοκρατικός Παν-Σλαβισμός

Αφγανιστάν

Η Περσία και η Κίνα

**Ένας απολογισμός
της ισπανικής εξέγερσης το καλοκαίρι του 1873**

Φρίντριχ Ένγκελς

Ο Δημοκρατικός Παν-Σλαβισμός

Έχουμε πολλές φορές επισημάνει ότι τα ρομαντικά όνειρα που εμφανίστηκαν μετά τις επαναστάσεις του Φλεβάρη και Μάρτη, όπως οι φλογερές φαντασιώσεις περί οικουμενικής αδελφικής ένωσης των λαών, μιας Ευρωπαϊκής ομοσπονδιακής δημοκρατίας, και αιωνίου παγκόσμιας ειρήνης, βασικά δεν ήταν παρά ένα κουκούλωμα της τεράστιας αμηχανίας και αδράνειας των ηγετικών προσώπων εκείνων των ημερών.

Ο κόσμος δεν είδε, ή δεν ήθελε να δει, εκείνα που έπρεπε να γίνουν για την υπεράσπιση της επανάστασης, δεν μπορούσε ή ήταν απρόθυμος να πάρει οποιαδήποτε επαναστατικά μέτρα, η αναποφασιστικότητα κάποιων και οι αντεπαναστατικές συνωμοσίες άλλων είχαν σαν αποτέλεσμα να λάβει ο λαός μόνο συναισθηματικές φράσεις αντί για επαναστατική πράξη. Ο αχρείος Λαμαρτίνος με τις πομπώδεις διακηρύξεις του ήταν ο κλασσικός ήρωας αυτής της εποχής προδοσίας του λαού κρυμμένης πίσω από ποιητικές φιοριτούρες και ρητορικές φιογούρες. Οι λαοί που πέρασαν μέσα από την επανάσταση ξέρουν πόσο ακριβά έχουν πληρώσει την αφέλεια τους να πιστέψουν σε φωνακλάδικες και στομφώδεις διαβεβαιώσεις. Αντί να περιφρουρείται η επανάσταση - παντού αντεπαναστατικά κέντρα που υποσκάπτουν την επανάσταση. Αντί για την εκπλήρωση των υποσχέσεων που δόθηκαν στα οδοφράγματα - αντεπανάσταση στην Νάπολη, το Παρίσι, την Βιέννη, το Βερολίνο, η πτώση του Μιλάνου, και ο πόλεμος κατά της Ουγγαρίας. Αντί αδελφική ένωση των λαών - ανανέωση της Ιερής Συμμαχίας σε διευρυμένη βάση πατροναρισμένη από την Αγγλία και την Ρωσία. Και τα ίδια πρόσωπα που τον Απρίλη και τον Μάη ανταποκρίθηκαν θριαμβευτικά στις πομπώδεις φράσεις της εποχής, τώρα νιώθουν ντροπή και εξευτελισμό στην σκέψη ότι άφησαν την ώρα εκείνη τον εαυτό τους να εξαπατηθεί από ηλίθιους και παλιανθρώπους.

Ο λαός έχει μάθει με την πικρή του πείρα ότι "η αδελφική ένωση των λαών της Ευρώπης" δεν κατακτείται μόνο με λόγια και ευσεβείς πόθους, αλλά μόνο με ριζικές επαναστάσεις και αιματηρούς αγώνες. Έχει μάθει ότι το ζήτημα δεν είναι η αδελφική ένωση των Ευρωπαϊκών λαών κάτω από μια και μοναδική δημοκρατική σημαία, αλλά η συμμαχία των επαναστατικών λαών ενάντια στους αντεπαναστατικούς λαούς, μια συμμαχία που υλοποιείται όχι στα χαρτιά αλλά μόνο στο πεδίο της μάχης. Απ' άκρη σ' άκρη της Δυτικής Ευρώπης αυτές οι πικρές αλλά απαραίτητες εμπειρίες κατέστησαν εντελώς ανυπόληπτη της φρασεοκαπηλία του Λαμαρτίνου. Απ' την άλλη μεριά, στην Ανατολή, υπάρχουν ακόμα τμήματα, δήθεν δημοκρατικά, επαναστατικά τμήματα, που δεν έχουν κουραστεί ν' αναμασούν αυτές τις φράσεις και τις συναισθηματικές ιδέες και κηρύττουν ιεραποστολικά την αδελφική ένωση των λαών της Ευρώπης.

Αυτές είναι οι δραστηριότητες - εξαιρούμε απ' τον λογαριασμό μερικούς αδαείς Γερμανόφωνους ονειροπόλους όπως ο Κύριος Α. Ρούγκε, κλπ. - των δημοκρατικών παν-Σλαβιστών των διάφορων Σλαβικών λαών.

Το πρόγραμμα του δημοκρατικού παν-Σλαβισμού βρίσκεται μπροστά μας με την μορφή ενός φυλλαδίου: *Aufruf an die Slaven. Von einem russischen Patrioten, Michael Bakunin, Mitgleid des Slavencongresses in Prag. Koethen, 1848.*

Ο Μπακούνιν είναι φίλος μας. Αλλά αυτό δεν θα μας εμποδίσει να κριτικάρουμε το φυλλάδιο του.

Ακούστε πως ο Μπακούνιν απ' την αρχή της *Έκκλησης* του επιμένει στις αυταπάτες του τελευταίου Μάρτη και Απρίλη: "Το πρώτο σημάδι ζωής της επανάστασης ήταν μια κραυγή μίσους εναντίον της παλιάς [πολιτικής της] καταπίεσης, ένα δάκρυ συμπάθειας και αγάπης για όλες τις καταπιεσμένες εθνότητες. Οι λαοί... νιώθουν τελικά την ατιμία με την οποία η παλιά διπλωματία φορτώνει την ανθρωπότητα, και αντιλαμβάνονται ότι η ευημερία των εθνών ποτέ δεν θα είναι εξασφαλισμένη όσο υπάρχει οπουδήποτε στην Ευρώπη έστω και ένα έθνος που καταπιέζεται.... Έξω οι καταπιεστές! ήταν η ομόφωνη κραυγή, όλοι ζητωκραύγαζαν τους καταπιεσμένους, τους Πολωνούς, τους Ιταλούς και άλλους! Όχι άλλους κατακτητικούς πολέμους αλλά μόνο ένα τελευταίο πόλεμο μέχρι το τέλος, τον καλό αγώνα της επανάστασης για την τελική απελευθέρωση όλων των λαών. Κάτω τα τεχνητά φράγματα που έχουν υψωθεί βίαια απ' το συνέδριο των δεσποτών [εννοεί τα Συνέδρια της Βιέννης 1814-15] σε συμφωνία με τις λεγόμενες ιστορικές,

γεωγραφικές, εμπορικές και στρατηγικές ανάγκες! Δεν πρέπει να υπάρχουν άλλα σύνορα εκτός απ' τα φυσικά όρια που χαράσσονται σε σχέση με την δικαιοσύνη την δημοκρατία και που εγκαθιδρύει η κυρίαρχη θέληση των ίδιων των λαών στην βάση των εθνικών τους χαρακτηριστικών.

Τέτοιο είναι το κάλεσμα που απορρέει απ' ολόκληρο τον λαό." Σελ. 6,7. Σε τούτο το εδάφιο βρίσκουμε ήδη όλον αυτόν τον εκστατικό ενθουσιασμό των πρώτων μηνών μετά την επανάσταση. Λέξη δεν υπάρχει για τα παρόντα πραγματικά εμπόδια μιας τέτοιας οικουμενικής απελευθέρωσης, ή για τις διαφορετικές πολιτικές ανάγκες των ξεχωριστών λαών. Όλα τα υποκαθιστά η λέξη "ελευθερία". Δεν υπάρχει ούτε λέξη για την συγκεκριμένη κατάσταση πραγμάτων, ή, στον βαθμό που της δίνεται κάποια προσοχή, περιγράφεται σαν απόλυτα κατακριτέα, και αυθαίρετα εγκαθιδρυμένη από "συνέδρια των δεσποτών" και "διπλωμάτες". Σ' αυτή την κακή πραγματικότητα αντιτάσσεται η υποτιθέμενη θέληση του λαού με την κατηγορική της προσταγή, με την απόλυτη διεκδίκηση απλά της "ελευθερίας".

Είδαμε ποιος αποδείχτηκε πιο δυνατός. Η υποτιθέμενη θέληση του λαού εξαπατήθηκε τόσο αισχρά ακριβώς επειδή εμπιστεύτηκε μια τέτοια φανταστική αφαίρεση από τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν.

"Με την απόλυτή της εξουσία η επανάσταση διακήρυξε την κατάλυση των δεσποτικών κρατών, τη διάλυση του Πρωσικού κράτους... της Αυστρίας... της Τουρκικής Αυτοκρατορίας... και, τελικά, της τελευταίας ελπίδας των δεσποτών... της Ρώσικης Αυτοκρατορίας... και σαν τελικό σκοπό όλων - την οικουμενική ομοσπονδία των Ευρωπαϊκών δημοκρατιών." Σελ. 8. Είναι γεγονός πως εδώ στην Δύση μας χτυπάει παράξενα ότι αφού όλα αυτά τα ωραία σχέδια κατέρρευσαν στην πρώτη απόπειρα να εκπληρωθούν, μπορούν ακόμα να θεωρούνται σαν κάτι σπουδαίο και πολύ μεγάλο. Βέβαια, το δυστύχημα ήταν ακριβώς ότι παρότι η επανάσταση "με την απόλυτη εξουσία της επανάστασης διακήρυξε την κατάλυση των δεσποτικών κρατών", την ίδια στιγμή "με την απόλυτή της εξουσία" δεν κούνησε το δακτυλάκι της για να εφαρμόσει το διάταγμα της. Την ίδια ώρα συγκαλούνταν το Σλαβικό Συνέδριο. Το Σλαβικό Συνέδριο υιοθέτησε πλήρως την οπτική γωνία αυτών των αυταπατών. Ακούστε αυτό: "Με ζωντανή αίσθηση των κοινών δεσμών της ιστορίας(;) και του αίματος, ορκιστήκαμε να μη επιτρέψουμε ξανά στην μοίρα να μας χωρίσει. Προφέροντας μια κατάρα για την πολιτική της οποίας για τόσο καιρό υπήρξαμε θύματα, διεκδικήσαμε το δικαίωμα μας σε πλήρη ανεξαρτησία και ορκιστήκαμε ότι απ' εδώ και πέρα αυτό θα είναι κοινό για όλους τους Σλαβικούς λαούς. Αναγνωρίσαμε την ανεξαρτησία της Βοημίας και της Μοραβίας... Τείναμε χέρι φιλίας στον Γερμανικό λαό, στην δημοκρατική Γερμανία. Στο όνομα όσων από εμάς ζουν στην Ουγγαρία, προτείναμε στους Μαγυάρους, τους λυσσαλέους εχθρούς της ράτσας μας... την αδελφική μας συμμαχία. Δεν ξεχάσαμε, στην συμμαχία για την απελευθέρωση, εκείνα τα αδέλφια μας που στενάζουν κάτω απ' τον Τούρκικο ζυγό. Ανοιχτά καταδικάσαμε την ύπουλη πολιτική που τρεις φορές κομμάτιασε την Πολωνία... Αυτά διακηρύξαμε, και μαζί με τους δημοκράτες όλων των λαών(;) διεκδικήσαμε ελευθερία, ισότητα και αδελφοσύνη όλων των εθνών." σελ. 10.

Οι παν-Σλαβιστές δημοκράτες συνεχίζουν να θέτουν αυτές τις διεκδικήσεις: "Εκείνες τις στιγμές αισθανόμαστε σίγουροι για τον σκοπό μας... η δικαιοσύνη και η ανθρωπιά ήταν πλήρως στο πλευρό μας, και στο πλευρό των εχθρών μας δεν υπήρχε παρά μόνο η παρανομία και η βαρβαρότητα. Οι ιδέες στις οποίες αφιερώσαμε την ύπαρξη μας δεν ήταν άδεια αποκυήματα ενός ονείρου, αντιπροσώπευαν τις ιδέες της μοναδικής αληθινής και αναγκαίας πολιτικής, της πολιτικής της επανάστασης."

"Δικαιοσύνη", "ανθρωπιά", "ελευθερία", "ισότητα", "αδελφοσύνη", "ανεξαρτησία" - στον βαθμό που βρίσκουμε κάτι στο παν-Σλαβικό μανιφέστο δεν είναι τίποτε περισσότερο από ηθικές κατηγορίες, οι οποίες ακούγονται, είναι αλήθεια, πολύ ωραία, αλλά δεν λένε απολύτως τίποτα για τα ιστορικά και πολιτικά ζητήματα. Οι αρχές της "δικαιοσύνης", της "ανθρωπιάς", της "ελευθερίας", κλπ. μπορεί ν' απαιτούν κάποια πράγματα χίλιες φορές. Αλλά αν αυτά τα πράγματα είναι αδύνατα, δε συμβαίνουν, και σε πείσμα όλων παραμένουν "άδεια αποκυήματα ενός ονείρου". Οι παν-Σλαβιστές θάπρεπε να είχαν καταλάβει όπως όλοι οι ευσεβείς πόθοι και τα ωραία όνειρα δεν χρησιμεύουν εναντίον της σιδερένιας πραγματικότητας, και ότι η πολιτική τους ουδέποτε υπήρξε περισσότερο "πολιτική της επανάστασης" από αυτή των Γάλλων Δημοκρατών. Παρόλα

αυτά εξακολουθούν να απευθύνονται σε μας, σήμερα, τον Γενάρη του 1849, με τις ίδιες παλιές φράσεις, για το περιεχόμενο των οποίων η Δυτική Ευρώπη έχει ξεπεράσει κάθε αυταπάτη, μέσα απ' την πιο αιματηρή αντεπανástαση!

Μόνο μία λέξη για την "οικουμενική αδελφική ένωση των λαών" και την χάραξη των "συνόρων που καθιερώνει η κυρίαρχη θέληση των ίδιων των λαών στην βάση των εθνικών τους χαρακτηριστικών". Οι Ενωμένες Πολιτείες και το Μεξικό είναι δύο δημοκρατίες, στις οποίες η θέληση του λαού είναι κυρίαρχη.

Πώς συνέβη και ξέσπασε πόλεμος για το Τέξας ανάμεσα στις δύο δημοκρατίες, οι οποίες σύμφωνα με την ηθική θεωρία, έπρεπε να είναι "αδελφικά ενωμένες" και "ομόσπονδες", και πώς, εξαιτίας "γεωγραφικών, εμπορικών και στρατηγικών αναγκών", η "κυρίαρχη θέληση" του Αμερικάνικου λαού, υποστηριζόμενη απ' την γενναιότητα των Αμερικάνων εθελοντών, μετακίνησε τα σύνορα που είχε χαράξει η φύση μερικές εκατοντάδες μίλια πιο νότια; Και θα κατηγορήσει ο Μπακούνιν τους Αμερικάνους γι' αυτόν τον "κατακτητικό πόλεμο" που παρότι δίνει ένα γερό χτύπημα στην θεωρία του, την βασισμένη στην "δικαιοσύνη και την ανθρωπιά", διεξήχθη πλήρως και αποκλειστικά προς το συμφέρον του πολιτισμού; Ή μήπως είναι ίσως ατύχημα που η θαυμάσια Καλιφόρνια αποσπάστηκε απ' τους τεμπέληδες Μεξικάνους, που δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτε μ' αυτήν; Που οι δραστήριοι Γιάνκηδες με την εντατική εκμετάλλευση των Καλιφορνέζικων ορυχείων χρυσού αυξάνουν τα μέσα κυκλοφορίας, σε μερικά χρόνια θα συγκεντρώσουν μεγάλους πληθυσμούς και εκτεταμένο εμπόριο στα πιο κατάλληλα μέρη της ακτής του Ειρηνικού Ωκεανού, δημιουργούν μεγάλες πόλεις, επικοινωνίες με ατμόπλοια, κατασκευάζουν σιδηρόδρομο απ' την Νέα Υόρκη στο Σαν Φρανσίσκο, ανοίγοντας στην πραγματικότητα για πρώτη φορά τον Ειρηνικό Ωκεανό στον πολιτισμό, και δίνοντας για τρίτη φορά στην ιστορία νέα κατεύθυνση στο παγκόσμιο εμπόριο; Η "ανεξαρτησία" μερικών Ισπανόφωνων της Καλιφόρνιας και του Τέξας ίσως δοκιμάστηκε απ' αυτό, σε κάποια μέρη η "δικαιοσύνη" και οι άλλες ηθικές αρχές ίσως βιάστηκαν, αλλά τι είναι αυτά τα γεγονότα μπροστά σε τέτοια γεγονότα κοσμοϊστορικής σημασίας; Παρεμπιπτόντως, θα επισημάνουμε, ότι αυτή την θεωρία της οικουμενικής αδελφικής ένωσης των λαών, η οποία καλεί αδιακρίτως σε αδελφική ένωση, ανεξάρτητα απ' την ιστορική κατάσταση και το στάδιο ανάπτυξης των ξεχωριστών λαών, οι συντάκτες της Νέας Εφημερίδας του Ρήνου την πολεμούσαν ήδη πολύ πριν απ' την επανάσταση, και μάλιστα ενάντια στους καλύτερους τους φίλους, τους Εγγλέζους και Γάλλους δημοκράτες. Αποδείξεις γι' αυτό θα βρεθούν στις Αγγλικές, Γαλλικές και Βελγικές δημοκρατικές εφημερίδες αυτής της περιόδου.

Όσον αφορά ιδιαίτερα τον παν-Σλαβισμό, στην Νέα Εφημερίδα του Ρήνου Νο. 194 δείξαμε ότι ανεξάρτητα απ' τις καλοπροαίρετες αυταπάτες των δημοκρατών παν-Σλαβιστών, δεν έχει στην πραγματικότητα άλλο στόχο από το να δώσουν στους Σλάβους της Αυστρίας, που είναι διασπασμένοι και που ιστορικά, κυριολεκτικά, πολιτικά, εμπορικά και βιομηχανικά εξαρτώνται από τους Γερμανούς και τους Μαγυάρους, μια βάση υποστήριξης στην Ρωσία απ' την μια μεριά, και απ' την άλλη στην ενωμένη Αυστριακή μοναρχία, η οποία κυριαρχείται από τη Σλαβική πλειοψηφία και εξαρτάται απ' την Ρωσία. Δείξαμε πώς τέτοια μικρά έθνη, τα οποία για αιώνες ρυμουλκούνται απ' την ιστορία παρά την θέληση τους, είναι εξ ανάγκης αντεπαναστατικά, και ότι η όλη θέση τους απέναντι στην επανάσταση του 1848 ήταν ακριβώς αντεπαναστατική. Λόγω του μανιφέστου των παν-Σλαβιστών, που ζητάει ανεξαρτησία για όλους τους Σλάβους χωρίς εξαίρεση, πρέπει να επιστρέψουμε σ' αυτό το ζήτημα.

Ας επισημάνουμε πρώτα απ' όλα ότι είναι αρκετά δικαιολογημένος ο πολιτικός ρομαντισμός και συναισθηματισμός των δημοκρατών στο Σλαβικό Συνέδριο. Με εξαίρεση τους Πολωνούς - οι Πολωνοί δεν είναι παν-Σλαβιστές για πολύ προφανείς λόγους - όλοι ανήκουν σε λαούς που είτε, όπως οι Νότιοι Σλάβοι, είναι αναγκαστικά αντεπαναστατικοί εξ αιτίας ολόκληρης της ιστορικής τους θέσης, ή, όπως τους Ρώσους, τους χωρίζει πολύς δρόμος απ' την επανάσταση και άρα, τουλάχιστον για την ώρα, είναι ακόμα αντεπαναστατικοί. Αυτά τα τμήματα, δημοκρατικά λόγω της παιδείας τους που αποκτήθηκε στο εξωτερικό, επιχειρούν να φέρουν τις δημοκρατικές τους αντιλήψεις σε αρμονία με το εθνικό τους αίσθημα, το οποίο ως γνωστόν είναι πολύ ισχυρό ανάμεσα στους Σλάβους, και επειδή ο πραγματικός κόσμος, η συγκεκριμένη κατάσταση πραγμάτων στην χώρα τους, δεν προσφέρει την βάση, ή προσφέρει μόνο μια φανταστική βάση για τέτοια

εναρμόνιση, δεν τους μένει παρά το αλλοπαρμένο "αέρινο βασίλειο των ονείρων" [για να χρησιμοποιήσουμε την έκφραση του Ερρίκου Χάινε] η σφαίρα των ευσεβών πόθων, η πολιτική της φαντασίας. Πόσο θαυμάσιο θα ήταν αν οι Κροάτες, οι Πανδούροι, οι Κοζάκοι συγκροτούσαν την πρωτοπορία της Ευρωπαϊκής δημοκρατίας, αν ο πρέσβης της δημοκρατίας της Σιβηρίας έδινε τα διαπιστευτήρια του στο Παρίσι! Σίγουρα μια τέτοια προοπτική θα ήταν πολύ απολαυστική, αλλά, στο τέλος, ακόμα και οι πιο ενθουσιώδεις παν-Σλαβιστές δεν θα ζητούσαν απ' τους Ευρωπαίους δημοκράτες να αναμένουν την πραγμάτωση της - και σήμερα είναι ακριβώς αυτά τα έθνη για τα οποία το μανιφέστο ειδικά διεκδικεί ανεξαρτησία που είναι ειδικά εχθροί της δημοκρατίας.

Επαναλαμβάνουμε: με την εξαίρεση των Πολωνών, των Ρώσων, και το πολύ των Τούρκων Σλάβων, κανένας Σλαβικός λαός δεν έχει μέλλον, για τον απλό λόγο ότι όλοι οι άλλοι Σλάβοι δεν έχουν τις βασικές ιστορικές, γεωγραφικές, πολιτικές και βιομηχανικές προϋποθέσεις ανεξαρτησίας και βιωσιμότητας. Λαοί που δεν είχαν ποτέ δική τους ιστορία, οι οποίοι την ώρα που έφτασαν στο πρώτο, το πιο στοιχειώδες σκαλοπάτι του πολιτισμού μπήκαν κάτω από ξένη κυριαρχία, ή που εξαναγκάστηκαν να φτάσουν στο πρώτο σκαλοπάτι του πολιτισμού μόνο μέσω του ξένου ζυγού, δεν είναι βιώσιμοι και ποτέ δεν θα είναι σε θέση να κερδίσουν κάποιο είδος ανεξαρτησίας.

Κι' αυτή ήταν η μοίρα των Αυστριακών Σλάβων. Οι Τσέχοι, μεταξύ των οποίων θα περιλαμβάναμε τους Μοραβιανούς και τους Σλοβάκους, αν και διαφέρουν απ' την άποψη της γλώσσας και της ιστορίας, ποτέ δεν είχαν δική τους ιστορία. Η Βοημία ήταν αλυσοδεμένη στην Γερμανία απ' την εποχή του Καρλομάγνου. Το Τσέχικο έθνος απελευθερώθηκε για μια στιγμή και δημιούργησε το κράτος της Μεγάλης Μοραβίας, για να υποταχτεί αμέσως μετά και να είναι ξανά για άλλα 500 χρόνια ένας λογαριασμός που τον πετούσαν ο ένας στον άλλο, στην Γερμανία, την Ουγγαρία και την Πολωνία. Ακολουθώντας, η Βοημία και η Μοραβία πέρασαν οριστικά στην Γερμανία και οι Σλοβακικές περιοχές έμειναν στην Ουγγαρία. Και αυτό το ιστορικά απολύτως ανύπαρκτο "έθνος" θέτει διεκδικήσεις ανεξαρτησίας;

Το ίδιο ισχύει για τους καθεαυτώ Νότιους Σλάβους. Ποια είναι η ιστορία των Ιλλυριών Σλοβένων, των Δαλματών, των Κροατών και των Σοκάσιων; Απ' τον 11ο αιώνα έχουν χάσει και την τελευταία επίφαση πολιτικής ανεξαρτησίας και ήταν εν μέρει κάτω απ' την Γερμανική, εν μέρει κάτω απ' την Βενετσιάνικη, και εν μέρει κάτω απ' την Μαγυάρικη κυριαρχία. Και επιθυμούν να δημιουργήσουν ακμαίο, ανεξάρτητο και βιώσιμο έθνος από αυτά τα κουρελιασμένα υπολλείματα;

Ακόμα περισσότερο. Αν οι Αυστριακοί Σλάβοι ήταν μια συμπαγής μάζα σαν τους Πολωνούς, τους Μαγυάρους και τους Ιταλούς, αν ήταν σε θέση να συγκεντρωθούν και να συγκροτήσουν ένα κράτος 12-20 εκατομμυρίων λαού, οι διεκδικήσεις τους θα είχαν ασφαλώς περισσότερη σοβαρότητα. Αλλά η κατάσταση είναι ακριβώς η αντίθετη.

Οι Γερμανοί και οι Μαγυάροι έχουν χωθεί ανάμεσα τους σαν μια φαρδιά σφήνα μέχρι τα απώτατα άκρα των Καρπαθίων, σχεδόν μέχρι την Μαύρη Θάλασσα. Έχουν χωρίσει τους Τσέχους, τους Μοραβιανούς και τους Σλοβάκους απ' τους Νότιους Σλάβους, με μια φαρδιά ζώνη 60-80 μίλια [το Γερμανικό μίλι αντιστοιχεί σε 4,7 Εγγλέζικα] πλάτος. Στο Βορρά υπάρχουν 5,5 εκατομμύρια Σλάβοι, στο νότο 5,5 εκατομμύρια Σλάβοι, χωρισμένοι από μια συμπαγή μάζα 10-12 εκατομμυρίων Γερμανών και Μαγυάρων, που η ιστορία και η ανάγκη τους έκανε σύμμαχους.

Αλλά γιατί τα 5,5 εκατομμύρια Τσέχοι, Μοραβιανοί και Σλοβάκοι να μην ιδρύσουν ένα κράτος και τα 5,5 εκατομμύρια Νότιων Σλάβων μαζί με τους Τούρκους Σλάβους ένα άλλο κράτος;

Κοιτάξτε σε οποιοδήποτε καλό γλωσσικό χάρτη την κατανομή των Τσέχων και των γλωσσικά συγγενών γειτόνων τους. Σπρώχτηκαν σαν σφήνα μέσα στην Γερμανία αλλά και στις δύο πλευρές φαγώθηκαν και απωθήθηκαν πίσω απ' το Γερμανικό στοιχείο. Το ένα τρίτο της Βοημίας μιλάει Γερμανικά, σε κάθε 34 Τσέχους της Βοημίας αντιστοιχούν 17 Γερμανοί. Και είναι ακριβώς οι Τσέχοι της Βοημίας που ισχυρίζονται ότι θ' αποτελέσουν τον πυρήνα του προτεινόμενου Σλαβικού κράτους. Οι Μοραβιανοί, επίσης, είναι αξιοσημείωτα αναμιγμένοι με τους Γερμανούς, το ίδιο οι Σλοβάκοι με τους Γερμανούς και τους Μαγυάρους και επιπλέον πλήρως αποθαρρημένοι από εθνική άποψη. Και τι Σλαβικό κράτος θα ήταν αυτό, όπου σε τελική ανάλυση η Γερμανική αστική μπουρζουαζία θα έλεγχε την κατάσταση; Τα ίδια ταιριάζουν και στους Νότιους Σλάβους. Οι Σλοβένοι και οι Κροάτες αποκόβουν την Γερμανία και την Ουγγαρία απ' την Αδριατική Θάλασσα, αλλά η Γερμανία και η Ουγγαρία, δε μπορούν να επιτρέψουν την αποκοπή τους απ' την Αδριατική

Θάλασσα, λόγω "γεωγραφικής και εμπορικής ανάγκης", η οποία, είναι αλήθεια, δεν είναι εμπόδιο για του Μπακούιν την φαντασία, μα που παρ' όλα αυτά υπάρχει και έχει τόσο ζωτική σημασία για την Γερμανία και την Ουγγαρία, όσο για παράδειγμα οι ακτές της Βαλτικής Θάλασσας απ' το Ντάντσιχ μέχρι την Ρίγα, για την Πολωνία. Και εκεί που μπαίνει ζήτημα ύπαρξης, της ελεύθερης ανάπτυξης όλων των δυνατοτήτων των μεγάλων εθνών, τέτοια συναισθηματική προσέγγιση όπως το ενδιαφέρον για λίγους διάσπαρτους Γερμανούς ή Σλάβους δεν καθορίζει τίποτα.

Ανεξάρτητα απ' το γεγονός ότι οι Νότιοι Σλάβοι είναι όπως παντού ανακατεμένοι με Γερμανούς, Μαγυάρους, και Ιταλούς, μια μόνο ματιά στον γλωσσικό χάρτη δείχνει ότι το σχεδιαζόμενο Νοτιοσλαβικό κράτος θα καταλήξει στα χέρια της Ιταλικής μπουρζουαζίας της Τεργέστης, του Φιούμε και της Ζάρα, και της Γερμανικής μπουρζουαζίας του Αγκράμ, Λάϊμπαχ (Λιουμπλιάνκα - σ.τ.μ.), Κάρλσταντ, Πάντσοβα, και Βάϊσκήρχε!

Μα δεν θα μπορούσαν οι Νότιοι Σλάβοι της Αυστρίας να ενωθούν με τους Σέρβους, τους Βόσνιους, τους Μορλάκους, και τους Βούλγαρους; Σίγουρα θα μπορούσαν αν, εκτός απ' όλες τις δυσκολίες που αναφέραμε παραπάνω, δεν υπήρχε επίσης το αρχαίο μίσος που τρέφουν οι κάτοικοι της Αυστριακής μεθορίου για τους Τούρκους Σλάβους στην άλλη πλευρά του Σάβα και του Ούννα. Αλλά αυτοί οι άνθρωποι, που για αιώνες θεωρούν οι μεν τους δε κατεργάρηδες και ληστές, παρά τη φυλετική τους ομοιότητα, μισούν ο ένας τον άλλο απείρως περισσότερο απ' ότι οι Σλάβοι και οι Μαγυάροι.

Πράγματι, η θέση των Γερμανών και των Μαγυάρων θα ήταν εξαιρετικά ευχάριστη αν οι Αυστριακοί Σλάβοι βοηθούνταν να κερδίσουν τα λεγόμενα δικαιώματα τους! Ένα ανεξάρτητο Βοημικό-Μοραβιακό κράτος θα έμπαινε σφήνα ανάμεσα στην Σιλεσία και την Αυστρία, η "Νοτιοσλαβική δημοκρατία" θα στερήσει την Αυστρία και τη Στυρία απ' την φυσική τους διέξοδο - την Αδριατική Θάλασσα και τη Μεσόγειο, και το ανατολικό τμήμα της Γερμανίας θα γίνει κομμάτια σαν ένα καρβέλι ψωμί που το ροκάνισαν οι αρουραίοι! Και όλα αυτά για να ευχαριστήσουν τους Γερμανούς που μπήκαν στον μελέα να εκπολιτίσουν τους πεισματάρηδες Τσέχους και Σλοβένους, και να εισάγουν σ' αυτούς το εμπόριο, τη βιομηχανία, ένα υποφερτό επίπεδο γεωργίας, και κουλτούρα!

Αλλά είναι ακριβώς αυτός ο ζυγός που επιβάλλεται στους Σλάβους με το πρόσχημα του εκπολιτισμού, που θεωρείται ένα απ' τα μεγαλύτερα εγκλήματα των Γερμανών και των Μαγυάρων! Ακούστε:

"Δίκαιο το πάθος σας, δίκαιο το αίσθημα εκδίκησης εναντίον της καταραμένης Γερμανικής πολιτικής, που δεν σκέπτεται άλλο παρά τον αφανισμό σας, που σας

κρατά υπόδουλους για αιώνες..." σελ.5 "...Οι Μαγυάροι, οι απαίσιτοι εχθροί της ράτσας μας, που με δυσκολία αριθμούν τέσσερα εκατομμύρια, τολμούν και επιχειρούν να επιβάλουν τον ζυγό τους σε οκτώ εκατομμύρια Σλάβους..." Σελ.9

"Ξέρω όλα όσα έχουν κάνει οι Μαγυάροι στους Σλάβους αδελφούς μας, τι εγκλήματα έχουν διαπράξει ενάντια στην εθνότητα μας, και πως ποδοπατούν την γλώσσα και την ανεξαρτησία μας." Σελ.30

Ποια είναι λοιπόν τα μεγάλα, τα φοβερά εγκλήματα που έκαναν οι Γερμανοί και οι Μαγυάροι ενάντια στην Σλαβική εθνότητα; Δεν μιλάμε για τον διαμελισμό την Πολωνίας που δεν είναι εδώ το ζήτημα, μιλάμε για "αιώνες αδικίας" που υποτίθεται ότι επιβάλλεται στους Σλάβους.

Στον Βορρά οι Γερμανοί επανακατέκτησαν την πρώην Γερμανική και μετά Σλαβική περιοχή απ' τον Έλβα έως τον Βάρτα, μια κατάκτηση που καθορίστηκε από "γεωγραφικές και στρατηγικές ανάγκες", που προέκυψαν απ' τον διαμελισμό του Καρολίγγειου βασιλείου. Αυτές οι Σλαβικές περιοχές έχουν πλήρως εκγερμανιστεί, το πράγμα έγινε και δεν μπορεί να ξεγίνει, εκτός αν οι παν-Σλαβιστές πρόκειται ν' αναστήσουν τις χαμένες γλώσσες, Σορβική, Βεντική και Ομποτρίτεια και να τις επιβάλουν στους κατοίκους της Λειψίας, του Βερολίνου και του Στεττίνου. Αλλά μέχρι τώρα ποτέ δεν αμφισβητήθηκε ότι αυτή η κατάκτηση ήταν σε όφελος του πολιτισμού.

Στον νότο, οι Γερμανοί βρήκαν τις Σλαβικές φυλές ήδη διασπασμένες. Αυτό το είχαν φροντίσει οι μη-Σλάβοι Άβαροι, που κατέλαβαν την περιοχή η οποία αργότερα κατοικήθηκε απ' τους Μαγυάρους. Οι Γερμανοί επέβαλλαν φόρο υποτέλειας σε αυτούς τους Σλάβους και διεξήγαγαν πολλούς πολέμους εναντίον τους. Αγωνίστηκαν επίσης κατά των Αβάρων και των

Μαγυάρων, απ' τους οποίους πήραν όλα τα εδάφη μεταξύ των ποταμών Εμς και Λάιθα. Ενώ εδώ πραγματοποίησαν τον εκγερμανισμό με την βία, ο εκγερμανισμός των Σλαβικών περιοχών προχώρησε σε πολύ πιο ειρηνική βάση, με την μετανάστευση και την επίδραση ενός πιο ανεπτυγμένου έθνους πάνω σ' ένα υπανάπτυκτο. Η Γερμανική βιομηχανία, το Γερμανικό εμπόριο, η Γερμανική κουλτούρα καθιέρωσαν από μόνες τους και την Γερμανική γλώσσα στην χώρα. Και όσον αφορά την "καταπίεση" των Σλάβων αυτοί δεν καταπιέζονταν περισσότερο απ' τις μάζες του ίδιου του Γερμανικού πληθυσμού.

Όσο αφορά τους Μαγυάρους, υπάρχει σίγουρα επίσης ένας μεγάλος αριθμός Γερμανών στην Ουγγαρία, αλλά οι Μαγυάροι που αριθμούν "δύσκολα τέσσερα εκατομμύρια", ποτέ δεν είχαν την ευκαιρία να παραπονεθούν για την "καταραμένη Γερμανική πολιτική"! Και αν για οκτώ αιώνες τα "οκτώ εκατομμύρια Σλάβοι" ανέχονταν τον ζυγό που επέβαλαν τέσσερα εκατομμύρια Μαγυάροι, αυτό από μόνο του είναι αρκετό ν' αποδείξει ποιοι ήταν πιο βιώσιμοι και ακμαίοι, οι πολλοί Σλάβοι ή οι λίγοι Μαγυάροι!

Αλλά βέβαια το μεγαλύτερο "έγκλημα" των Γερμανών και των Μαγυάρων είναι ότι εμπόδισαν αυτά τα 12 εκατομμύρια Σλάβους να γίνουν Τούρκοι! Τί θα είχαν απογίνει όλες αυτές οι διάσπαρτες εθνότητες, που έπαιζαν τόσο αξιοθρήνητο ρόλο στην ιστορία, αν δεν τις είχαν κρατήσει μαζί οι Μαγυάροι και οι Γερμανοί και δεν τις είχαν οδηγήσει ενάντια στις στρατιές του Μωάμεθ και του Σουλεϊμάν, και αν οι υποτιθέμενοι καταπιεστές δεν καθόριζαν την έκβαση των μαχών στις οποίες κρίθηκε η άμυνα αυτών των αδύναμων εθνοτήτων! Η μοίρα "12 εκατομμυρίων Σλάβων, Βαλλάσιων, και Ελλήνων" που "τους ποδοπατούν 700.000 Οθωμανοί" (σελ.8) μέχρι σήμερα, δε μιλάει μήπως αρκετά εύγλωττα; Και τελικά, τι "έγκλημα" κι' αυτό, τι "καταραμένη πολιτική", όταν σε μια εποχή που στην Ευρώπη γενικά οι μεγάλες μοναρχίες έχουν γίνει μια "ιστορική αναγκαιότητα", οι Γερμανοί και οι Μαγυάροι ένωσαν όλα αυτά τα μικρά και ανίσχυρα έθνη-νάνους μέσα σ' ένα και μόνο μεγάλο κράτος καθιστώντας τα ικανά να πάρουν μέρος σε μιά ιστορική ανάπτυξη που από μόνα τους θα είχαν μείνει εντελώς παράμερα! Βεβαίως ζητήματα αυτού του είδους δεν μπορεί να λυθούν χωρίς να σπάσουν βίαια πολλά τρυφερά εθνικά μπουμπούκια. Αλλά στην ιστορία τίποτε δεν κατακτήθηκε χωρίς αδυσώπητη και ανελέητη βία, και αν ο Αλέξανδρος, ο Καίσαρας, και ο Ναπολέων καθοδηγούνταν από εκκλήσεις σαν αυτές που τώρα κάνουν οι παν-Σλαβιστές στο όνομα αφανισμένων υποτακτικών, ποια θα ήταν η πρόοδος της ιστορίας! Και είναι οι Πέρσες, οι Κέλτες, και οι χριστιανοί Γερμανοί μικρότερης αξίας απ' τους Τσέχους, τους Ογουλιανούς, και τους Σερεζάνους;

Σήμερα, ωστόσο, σαν αποτέλεσμα της δυναμικής ανάπτυξης της βιομηχανίας, του εμπορίου και των επικοινωνιών, η πολιτική συγκεντροποίηση έχει γίνει ακόμα πιο επείγουσα ανάγκη απ' όσο ήταν στον 15ο και 16ο αιώνα. Ότι μένει ακόμα να συγκεντροποιηθεί, συγκεντροποιείται. Και τώρα έρχονται οι παν-Σλαβιστές και ζητούν ν' "απελευθερώσουμε" τους μισό-εκγερμανισμένους Σλάβους, και ότι πρέπει ν' καταλύσουμε αυτή τη συγκεντροποίηση που επιβάλεται σ' αυτούς τους Σλάβους από όλα τα υλικά τους συμφέροντα!

Κοντολογίς, τα "εγκλήματα" των Γερμανών και των Μαγυάρων εναντίον των συγκεκριμένων Σλάβων, βγαίνει ότι είναι ανάμεσα στα καλύτερα και πιο αξιέπαινα κατορθώματα που έχουν να επιδείξουν ο δικός μας και ο Μαγυάρικος λαός στην ιστορία τους.

Ακόμα περισσότερο, όσον αφορά τους Μαγυάρους, πρέπει ειδικά να τονιστεί, ότι κυρίως από την εποχή της επανάστασης, ενήργησαν υπερβολικά υποχωρητικά και άτολμα εναντίον των φουσκωμένων Κροατών. Είναι πασίγνωστο ότι ο Κοσσούθ τους έκανε όλες τις δυνατές παραχωρήσεις, με την εξαίρεση ότι οι αντιπρόσωποι τους δεν θα μιλούσαν Κροατικά στην Δίαιτα. Και αυτή η υποχωρητικότητα προς ένα έθνος που είναι αντεπαναστατικό από τη φύση του, είναι το μόνο πράγμα για το οποίο μπορεί να κατηγορηθούν οι Μαγυάροι.

14 Φεβρουαρίου του 1849

ⁱ Το άρθρο αυτό του Φ. Εγκελς πρωτοδημοσιεύτηκε στις 14 Φεβρουαρίου του 1849 στη *Νέα Εφημερίδα του Ρήνου* (*Neue Rheinische Zeitung*). Η Ελληνική μετάφραση έγινε από τον Δ. Τούμπανη το 2000, με βάση την Αγγλική μετάφραση, και πρωτοδημοσιεύτηκε στο Ελληνικό τμήμα του Αρχείου των μαρξιστών στο Internet.

Φρίντριχ Ενγκελς

Αφγανιστάν¹

Το Αφγανιστάν: μια εκτεταμένη χώρα της Ασίας, βορειοδυτικώς της Ινδίας.

Βρίσκεται μεταξύ της Περσίας και των Ινδιών, και στην άλλη διεύθυνση μεταξύ της οροσειράς Ινδοκούς και του Ινδικού Ωκεανού. Παλαιότερα περιελάμβανε και τις περσικές επαρχίες Κορασάν και Κοχιστάν, μαζί με τη Χεράτ, το Μπελουχιστάν, το Κασμίρ και το Σίντ, και ένα σημαντικό μέρος του Παντζάμπ. Στα σημερινά όρια του πιθανόν να μην ζουν περισσότεροι από 4.000.000 κάτοικοι. Το ανάγλυφο του Αφγανιστάν είναι πολύ ακανόνιστο, στο βορρά ψηλά οροπέδια, ογκώδη βουνά, βαθιές κοιλάδες και φαράγγια. Όπως όλες οι ορεινές τροπικές χώρες έχει ευρεία ποικιλία κλίματος. Στο Ινδοκούς, χιόνι καλύπτει τις ψηλές κορυφές του όλο το χρόνο, ενώ στις πεδιάδες το θερμόμετρο σκαρφαλώνει στους 130 βαθμούς Φαρενάιτ (περ. 54 βαθμοί Κελσίου). Η ζέστη είναι περισσότερη στα ανατολικά μέρη, παρά στα δυτικά, αλλά το κλίμα είναι γενικά ψυχρότερο από αυτό της Ινδίας· και, αν και οι διαφορές στην θερμοκρασία μεταξύ χειμώνα και καλοκαιριού ή μέρας και νύχτας, είναι πολύ μεγάλες, η χώρα είναι γενικά υγιεινή. Οι κυριότερες ασθένειες είναι πυρετοί, καταρροές και οφθαλμία. Σε μερικές περιπτώσεις η σύφιλη είναι καταστροφική. Το χώμα είναι εξαιρετικά εύφορο. Στις οάσεις των αμμωδών ακτών φύονται χουρμαδιές· ζαχαροκάλαμα και βαμβάκι στις θερμές πεδιάδες· ευρωπαϊκά φρούτα και λαχανικά αναπτύσσονται πλούσια στα άνθηρα στις πλαγιές των λόφων σε ύψος 6-7000 ποδιών. Τα βουνά καλύπτονται από ευγενή δάση, όπου συχνάζουν αρκούδες, λύκοι και αλεπούδες, ενώ το λιοντάρι, η λεοπάρδαλη και η τίγρης συναντώνται σε περιοχές συγγενείς με τις συνήθειες τους. Δεν λείπουν τα ζώα τα χρήσιμα στον άνθρωπο. Υπάρχει μια καλή ποικιλία προβάτου της περσικής ράτσας. Τα άλογα είναι καλού μεγέθους και ράτσας. Οι καμήλες και τα γαϊδούρια χρησιμοποιούνται ως υποζύγια και οι πάπιες, οι χήνες και οι γάτες υπάρχουν σε μεγάλο αριθμό. Εκτός από το Ινδοκούς, που αποτελεί συνέχεια των Ιμαλαΐων, υπάρχει άλλη μια οροσειρά που ονομάζεται Σουλαϊμάν, στα νοτιοδυτικά. Και μεταξύ του Αφγανιστάν και του Μπαλκ βρίσκεται μια οροσειρά γνωστή ως η οροσειρά Παροπάμισος, για την οποία πολύ λίγες πληροφορίες έχουν φτάσει την Ευρώπη. Τα ποτάμια είναι λίγα. Τα πιο σημαντικά είναι ο Χιλμάντ και ο Καμπούλ. Πηγάζουν από το Ινδοκούς, ο Καμπούλ ρέει ανατολικά και συναντάει τον Ινδό κοντά στο Αττοκ· ο Χιλμάντ ρέει δυτικά μέσω της περιοχής του Σεϊστάν και καταλήγει στη λίμνη Τζιρέχ. Ο Χιλμάντ έχει την ιδιαιτερότητα να υπερχειλίζει όπως ο Νείλος, φέρνοντας ευφορία στο χώμα, το οποίο, εκτός των ορίων της πλημμύρας είναι αμμώδης έρημος. Οι κύριες πόλεις του Αφγανιστάν είναι η Καμπούλ, η πρωτεύουσα, το Γκαζνί, το Πεσαβάρ και το Κανταχάρ. Η Καμπούλ είναι μια όμορφη κωμόπολη στις όχθες του ποταμού με το ίδιο όνομα. Τα κτήρια είναι ξύλινα, περιποιημένα και ευρύχωρα, και η πόλη περιτριγυρισμένη από όμορφους κήπους έχει μια ευχάριστη όψη. Περιβάλλεται από χωριά και βρίσκεται στο μέσο μιας μεγάλης πεδιάδας που περικυκλώνεται από λόφους. Το κύριο μνημείο της είναι ο τάφος του αυτοκράτορα Μπάμπερ. Το Πεσαβάρ είναι μια μεγάλη πόλη με πληθυσμό γύρω στις 100.000. Το Γκαζνί, πόλη γνωστή από την αρχαιότητα, κάποτε η πρωτεύουσα του σουλτάνου Μαχμούντ, έχει χάσει την υψηλή θέση του και είναι τώρα ένα φτωχό μέρος. Κοντά βρίσκεται ο τάφος του Μαχμούντ. Το Κανταχάρ ιδρύθηκε το 1754. Βρίσκεται στη θέση μιας αρχαίας πόλης. Ήταν πρωτεύουσα για μερικά χρόνια, αλλά το 1774 η πρωτεύουσα μεταφέρθηκε στην Καμπούλ. Θεωρείται ότι έχει 100.000 κατοίκους. Κοντά στην πόλη είναι ο τάφος του Σαχ Αχμέτ, του ιδρυτή της πόλης, ένα άσυλο τόσο ιερό που ακόμα και ο βασιλιάς δεν έχει το δικαίωμα να απομακρύνει από εκεί έναν εγκληματία που κατέφυγε στα τείχη του.

Η γεωγραφική θέση του Αφγανιστάν και ο παράξενος χαρακτήρας των κατοίκων του, δίνουν στη χώρα πολιτική σημασία, η οποία δύσκολα μπορεί να υποτιμηθεί στα θέματα της Κεντρικής Ασίας. Η κυβέρνηση είναι μοναρχική, αλλά η εξουσία του βασιλιά επί των ζωηρών και απείθαρχων υπηκόων του είναι προσωπική και πολύ ασταθής. Το βασίλειο χωρίζεται σε επαρχίες, η κάθε μια από τις οποίες εποπτεύεται από έναν εκπρόσωπο του ηγεμόνα, ο οποίος συλλέγει τα έσοδα και τα μεταφέρει στην πρωτεύουσα.

Οι Αφγανοί είναι μια γενναία, σκληρή και ανεξάρτητη φυλή· ασκούν μόνο γεωργικές και κτηνοτροφικές ασχολίες, απέχοντας από το εμπόριο, το οποίο περιφρονητικά εγκαταλείπουν στους

Ινδούς, και σε άλλους κατοίκους των πόλεων. Για αυτούς ο πόλεμος είναι μια συγκίνηση και ανακούφιση από την μονότονη απασχόληση με τις εργατικές ασχολίες.

Οι Αφγανοί χωρίζονται σε φρατρίες², επί των οποίων οι διάφοροι αρχηγοί ασκούν κάποιου είδους φεουδαρχική εξουσία. Το άκαμπτο μίσος τους κατά της εξουσίας και η αγάπη τους για την ατομική ελευθερία, είναι το μόνο που τους εμποδίζει να γίνουν ένα ισχυρό έθνος· αλλά αυτή η ιδιαίτερη μη κανονικότητα τους και η ασάφεια των πράξεων τους τους κάνει επικίνδυνους γείτονες, ικανούς να εκραγούν από μια ιδιοτροπία ή να ξεσηκωθούν από πολιτικούς μηχανορράφους, που τεχνηέντως εξαίρουν τα πάθη τους. Οι δύο κύριες φρατρίες είναι οι Ντουράνι και οι Γκιλγκί, που πάντα βρίσκονται σε έχθρα μεταξύ τους. Οι Ντουράνι είναι οι πιο ισχυροί, και ο εμίρης ή χαν τους, εκμεταλλευόμενος την υπεροχή τους, έκανε τον εαυτό του βασιλιά του Αφγανιστάν. Έχει έσοδα περί τα 10.000.000 δολάρια. Η εξουσία του είναι κυρίαρχη μόνο στη φρατρία του. Τα στρατιωτικά σώματα επανδρώνονται κατά κύριο λόγο από τους Ντουράνι· ο υπόλοιπος στρατός προέρχεται είτε από τις άλλες φρατρίες ή από τυχοδιώκτες που κατατάσσονται ελπίζοντας να πληρωθούν ή να λεηλατήσουν. Η δικαιοσύνη στις πόλεις ασκείται από τον εκάστοτε καδή, αλλά οι Αφγανοί σπάνια προσφεύγουν στον νόμο. Οι Χαν τους έχουν δικαίωμα τιμωρίας ακόμα και ζωής ή θανάτου. Η εκδίκηση φόνου είναι οικογενειακό καθήκον. Παρ' όλ' αυτά λέγεται ότι είναι φιλελεύθεροι και γεναιόδωροι άνθρωποι, όταν δεν τους προκαλεί κανείς, και τα δικαιώματα της φιλοξενίας είναι τόσο ιερά ώστε ένας μέχρι θανάτου εχθρός που τρώει ψωμί και αλάτι, ακόμα και αν τα εξασφάλισε με πονηριά, είναι ιερός έναντι της εκδίκησης, και μπορεί ακόμα και να απαιτήσει την προστασία του οικοδεσπότη εναντίον όλων των άλλων κινδύνων που διατρέχει. Στο θρήσκευμα είναι μωαμεθανοί της αίρεσης των Σουνιτών· αλλά δεν είναι φανατισμένοι και οι συμμαχίες μεταξύ Σιϊτών και Σουνιτών³ δεν είναι καθόλου ασυνήθιστες.

Το Αφγανιστάν υποτάχθηκε στη μογγολική⁴ και στην περσική κυριαρχία. Πριν από την άφιξη των Βρεταννών στις ακτές της Ινδίας οι επιδρομές από το εξωτερικό που έφταναν τις πεδιάδες του Ινδουιστάν, πάντα διενεργούνταν από το Αφγανιστάν. Ο σουλτάνος Μαχμούντ ο Μέγας, ο Τζένκις Χαν, ο Ταμερλάνος και ο Ναδίν Σαχ, όλοι πήραν αυτόν τον δρόμο. Το 1747 μετά τον θάνατο του Ναδίν, ο Σαχ Αχμέτ, που έμαθε την πολεμική τέχνη από τους μισθοφόρους, αποφάσισε να αποτινάξει τον περσικό ζυγό. Υπό την ηγεσία του το Αφγανιστάν έφτασε το πιο ψηλό σημείο μεγαλείου και ευημερίας στη σύγχρονη εποχή. Ανήκε στην οικογένεια των Σαντόσι και η πρώτη του πράξη ήταν να αρπάξει τα λάφυρα που είχε μαζέψει στην Ινδία ο πρώην αρχηγός του. Το 1748 πέτυχε να εξορίσει τον Μογγόλο κυβερνήτη από την Καμπούλ και το Πεσαβάρ, και περνώντας τον Ινδό κατέκτησε ταχύτατα το Παντζάμπ. Το βασίλειο του εκτεινόταν από το Κορασάν μέχρι το Δελχί και αναμετρήθηκε μέχρι και με τις δυνάμεις των Μαχράτα⁵. Αυτά τα μεγάλα επιτεύγματα όμως δεν τον εμπόδισαν να καλλιεργήσει και μερικές από τις τέχνες της ειρήνης, και ήταν γνωστός ως αγαπητός ποιητής και ιστορικός. Πέθανε το 1772 και άφησε το στέμμα του στον γιο του Τιμούρ, ο οποίος, ωστόσο, δεν ήταν αντάξιος της βαριάς ευθύνης. Εγκατέλειψε την πόλη του Καλαντάρ, που είχε ιδρυθεί από τον πατέρα του και είχε γίνει μέσα σε λίγα χρόνια μια πλούσια και δημοφιλής πόλη, και μετέφερε την έδρα της κυβέρνησης πίσω στην Καμπούλ. Κατά τη βασιλεία του οι εσωτερικές διχόνοιες των φρατριών, οι οποίες είχαν συρρικνωθεί υπό το σταθερό χέρι του Σαχ Αχμέτ, αναβίωσαν. Το 1793 ο Τιμούρ πέθανε και τον διαδέχθηκε ο Σιμάν. Αυτός ο πρίγκιπας συνέλαβε την ιδέα να συνενώσει την μωαμεθανική δύναμη της Ινδίας και αυτό το σχέδιο, που θα μπορούσε να είχε απειλήσει σοβαρά τις βρετανικές κτήσεις, θεωρήθηκε τόσο σημαντικό που ο σερ Τζων Μάλκολμ στάλθηκε στα σύνορα για να κρατήσει τους Αφγανούς υπό έλεγχο σε περίπτωση που έκαναν κάποια κίνηση, και ταυτόχρονα άρχισαν διαπραγματεύσεις με την Περσία, με τη βοήθεια της οποίας οι Αφγανοί θα μπορούσαν να βρεθούν μεταξύ δύο πυρών. Αυτές οι προετοιμασίες ήταν ωστόσο μη απαραίτητες. Ο Σιμάν Σαχ ήταν αρκετά απασχολημένος με συνομισίες και ενοχλήσεις στο κράτος του, και τα μεγάλα του σχέδια καταπνίγηκαν εν τη γενέσει τους. Ο αδελφός του βασιλιά, ο Μαχμούντ, όρμησε στη Χεράτ με το σχέδιο να ιδρύσει μια ανεξάρτητη επικράτεια, αλλά απέτυχε στην προσπάθεια του και δραπέτευσε στην Περσία. Ο Σιμάν Σαχ υποστηρίχθηκε στην άνοδο στο θρόνο από την οικογένεια Μπαϊρουκσί, επικεφαλής της οποίας ήταν ο Σαΐρ Αφράς Χαν. Ο Σιμάν ανακήρυξε κάποιο μη δημοφιλές πρόσωπο ως βεζύρη· αυτό ξεσήκωσε το μίσος των παλαιών υποστηρικτών του και

διοργάνωσαν μια συννομωσία που αποκαλήφθηκε, και ο Σαΐρ Αφράς καταδικάστηκε σε θάνατο. Ο Μαχμούντ ανακλήθηκε τώρα από τους συνομώτες, ο Σιμάν φυλακίστηκε και τυφλώθηκε. Σε αντιπολίτευση προς τον Μαχμούντ, που υποστηριζόταν από τους Ντουράνι, προβλήθηκε από τους Γκιλγκί ο Σαχ Σουτζάχ, ο οποίος κράτησε τον θρόνο για κάποιο χρονικό διάστημα, αλλά τελικά νικήθηκε, κυρίως εξ αιτίας της προδοσίας από τους ίδιους τους υποστηρικτές του, και αναγκάστηκε να ζητήσει καταφύγιο στους Σιχ⁶. Το 1809 ο Ναπολέων έστειλε τον στρατηγό Ζαρντάν στην Περσία με την ελπίδα να σπρώξει τον Σάχη (Φαθ 'λι) να εισβάλλει στην Ινδία και η ινδική κυβέρνηση έστειλε έναν εκπρόσωπο (Μαουντστιούαρτ Ελφινστόουν) στην αυλή του Σάχ Σουτζάχ, για να δημιουργήσει μια αντίδραση στην Περσία. Αυτή την εποχή κερδίζει δύναμη και φήμη ο Ράντζιτ Σινγκ. Ήταν αρχηγός φυλής των Σιτών και με την ευφυΐα του έκανε τη χώρα του ανεξάρτητη από τους Αφγανούς και ίδρυσε ένα βασίλειο στο Παντζάμπ, κερδίζοντας για τον εαυτό του τον τίτλο του Μαχαραγιά και τον σεβασμό της αγγλο-ινδικής κυβέρνησης. Ο σφετεριστής Μαχμούντ όμως δεν ήταν γραφτό να χαρεί τον θρίαμβο του για πολύ. Ο Φατέχ Χαν, ο βεζύρης του, που ταλαντευόταν διαδοχικά μεταξύ του Μαχμούντ και του Σαχ Σουτζάχ, όπως υπαγόρευε κάθε φορά η φιλοδοξία του ή το περιστασιακό συμφέρον του, συνελήφθη από τον γιο του βασιλιά Καμράν, τυφλώθηκε, και εν συνεχεία καταδικάστηκε σε απάνθρωπο θάνατο. Η ισχυρή οικογένεια του δολοφονημένου βεζύρη ορκίστηκε να εκδικηθεί τον θάνατο του. Η μαριονέττα Σαχ Σουτζάχ ήρθε και πάλι στο προσκήνιο και ο Μαχμούντ εξορίστηκε. Επειδή ο Σαχ Σουτζάχ ωστόσο προσέβαλε κάποιους, σύντομα εκθρονίστηκε και ένας άλλος αδελφός στέφθηκε στη θέση του. Ο Μαχμούντ δραπέτευσε στη Χεράτ, η οποία παρέμενε υπό την εξουσία του και το 1829 που πέθανε, τον διαδέχθηκε ο γιος του Καμράν στη διακυβέρνηση αυτής της περιοχής. Η οικογένεια των Μπαϊρουκσί, έχοντας τώρα γίνει η κύρια δύναμη, χώρισε την επικράτεια μεταξύ των μελών της, αλλά ακολουθώντας την εθνική συνήθεια μάλλωσαν και ενώνονταν μόνο όταν παρουσιαζόταν ένας κοινός εχθρός. Ένας από τους αδελφούς, ο Μοχάμεντ Χαν, κράτησε την πόλη του Πεσαβάρ, για την οποία πλήρωσε φόρο υποτέλειας στον Ράντζιτ Σινγκ· ένας άλλος κράτησε το Γκαζνί· ένας τρίτος το Κανταχάρ· την Καμπούλ πήρε ο Ντοστ Μοχάμεντ, ο πιο ισχυρός από την οικογένεια.

1 Το άρθρο του Φρ. Ένγκελς γράφτηκε τον Ιούλιο και τις δέκα πρώτες μέρες του Αυγούστου 1857, και δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στη *Νέα Αμερικανική Εγκυκλοπαίδεια*, τ. Ι, 1858.

Το ότι ο Ένγκελς ήθελε να γράψει ένα άρθρο για το Αφγανιστάν (με έμφαση στον αγγλο-αφγανικό πόλεμο του 1838-42) είναι σαφές από το γεγονός ότι συμπεριέλαβε αυτόν τον τίτλο στον κατάλογο των προβλεπόμενων άρθρων για την *Νέα Αμερικανική Εγκυκλοπαίδεια* στο γράμμα του προς τον Μαρξ στις 28 Μαΐου 1857. Στις 11 Ιουλίου όμως ο Ένγκελς πληροφόρησε τον Μαρξ ότι το άρθρο δεν θα ήταν έτοιμο στις 14 Ιουλίου, όπως είχαν συμφωνήσει. Η δουλειά για αυτό προφανώς πήρε περισσότερο χρόνο απ' όσο περίμενε. Ο Μαρξ το είχε παραλάβει στις 11 Αυγούστου και, όπως φαίνεται από την ένδειξη στο σημειωματάριο του, το έστειλε στη Ν. Υόρκη. Σε ένα γράμμα προς τον Μαρξ στις 2 Σεπτεμβρίου 1857 ο Τσαρλς Ντάνα ευχαρίστησε για την παραλαβή του άρθρου "Εισβολή στο Αφγανιστάν". Ο Ένγκελς, για να γράψει αυτό το άρθρο, χρησιμοποίησε το έργο του Τζ. Γ. Καγιέ, *Ιστορία του πολέμου στο Αφγανιστάν*, τ. Ι-ΙΙ, Λονδίνο 1851).

2 Ο Ένγκελς χρησιμοποιεί τον διαδεδομένο στη Δυτική Ευρώπη όρο "clan", για να αποδώσει τον όρο "χέλι" (φυλετικές ομάδες), στις οποίες χωρίζονταν οι αφγανικές φυλές.

3 Οι Σουνίτες και οι Σιΐτες είναι τα μέλη των δύο κύριων μωαμεθανικών αιρέσεων, που εμφανίστηκαν κατά τον 7ο αιώνα ως αποτέλεσμα προστριβών μεταξύ των διαδόχων του Μωάμεθ, ιδρυτή του Ισλάμ.

4 Οι Μογγόλοι εισβολείς τουρκικής καταγωγής ήρθαν στην Ινδία από την Κεντρική Ασία κατά τον πρώιμο 16ο αιώνα και το 1526 ίδρυσαν τη Μεγάλη Μογγολική Αυτοκρατορία (που πήρε το όνομα της από την δυναστεία που είχε την εξουσία της αυτοκρατορίας) στη Βόρεια Ινδία. Οι σύγχρονοι τους τους έβλεπαν ως τους κατ' ευθείαν απογόνους των πολεμιστών του Τζένγκις Χαν, εξ ου και το όνομα "Μογγόλοι". Στα μέσα του 17ου αιώνα η Μογγολική Αυτοκρατορία περιλάμβανε το μεγαλύτερο μέρος της Ινδίας και τμήμα του Αφγανιστάν. Αργότερα όμως η αυτοκρατορία άρχισε να παρακμάζει εξ αιτίας εξεγέρσεων των χωρικών, της αυξανόμενης αντίστασης των Ινδών κατά των μωαμεθανών κατακτητών και των αυξανόμενων αποσχιστικών τάσεων. Το πρώτο μισό του 18ου αιώνα η Μεγάλη Μογγολική Αυτοκρατορία ουσιαστικά αφανίστηκε.

5 Οι Μαχράτα (Μαράτα) ήταν μια εθνότητα που ζούσε στο Βορειοδυτικό Ντεκάν. Στα μέσα του 17ου αιώνα άρχισαν ένοπλο αγώνα κατά της Μογγολικής Αυτοκρατορίας, συμβάλλοντας έτσι στην παρακμή της. Κατά την πορεία του αγώνα οι Μαχράτα ίδρυσαν ένα δικό τους ανεξάρτητο κράτος, του οποίου οι ηγέτες σύντομα άρχισαν κατακτητικούς πολέμους. Στο τέλος του 17ου αιώνα το κράτος τους έχασε σε ισχύ από εσωτερικές φεουδαρχικές συγκρούσεις, αλλά κατά τον 18ο αιώνα σχηματίστηκε μια ισχυρή συνομοσπονδία των πριγκηπάτων των Μαχράτα υπό την ηγεσία ενός ανώτερου διοικητή, του Πέσβα. Το 1761 υπέστησαν μια συντριπτική ήττα από τους Αφγανούς κατά τον αγώνα για την κυριαρχία στην Ινδία. Εξασθενημένα από αυτόν τον αγώνα και από τις εσωτερικές φεουδαρχικές συγκρούσεις, τα πριγκηπάτα των Μαχράτα υποτάχθηκαν στην Εταιρεία Ανατολικής Ινδίας ως αποτέλεσμα του πολέμου του 1803-5 εναντίον των Αγγλων.

6 Οι Σιχ είναι μια θρησκευτική αίρεση που εμφανίστηκε στο Παντζάμπ (Βορειοδυτική Ινδία) τον 16ο αιώνα. Η πίστη τους στην ισότητα έγινε η ιδεολογία των χωρικών και των κατώτερων αστικών στρωμάτων κατά τον αγώνα τους κατά των Μογγόλων και των Αφγανών εισβολέων στο τέλος του 17ου αιώνα. Στη συνέχεια μια τοπική αριστοκρατία εμφανίστηκε μεταξύ των Σιχ και οι εκπρόσωποι της ηγούνταν στα πριγκηπάτα τους. Κατά τον πρώιμο 19ο αιώνα αυτά τα πριγκηπάτα ενώθηκαν υπό τον Ραντζίτ Σινγκ του οποίου το κράτος περιλάμβανε το Παντζάμπ και μερικά γειτονικά εδάφη. Οι βρετανικές αρχές της Ινδίας προκάλεσαν μια ένοπλη σύγκρουση με τους Σιχ το 1845 και το 1846 πέτυχαν να μετατρέψουν το κράτος των Σιχ σε υποτελή τους. Οι Σιχ επαναστάτησαν το 1848 αλλά νικήθηκαν το 1849.

Φρίντριχ Ενγκελς

Η Περσία και η Κίνα

(New York Daily Tribune, Λονδίνο, 5 Ιούνη 1857)

Υ.Γ: Κάθε ομοιότητα με σημερινές καταστάσεις είναι.... εντελώς συμπτωματική

Είναι φανερό ότι τώρα υπάρχει διαφορετικό πνεύμα στους Κινέζους από εκείνο που έδειξαν στον πόλεμο από το 1840 έως το 1842. Τότε ο λαός ήταν ήσυχος. Άφησαν τους στρατιώτες του αυτοκράτορα να πολεμήσουν τους εισβολείς και υποτάχτηκαν με ανατολίτικη μοιρολατρία στη δύναμη του εχθρού. Τώρα, όμως τουλάχιστον στις νότιες επαρχίες στις οποίες έχει περιοριστεί μέχρι στιγμής η διαμάχη η μάζα του λαού παίρνει ενεργητικό, ακόμα και φανατικό μέρος στην πάλη ενάντια στους ξένους.

Βάζουν δηλητήριο στο ψωμί της ευρωπαϊκής κοινότητας στο Χονγκ Κονγκ μαζικά και με την ψυχρότερη προμελέτη, (Μερικά καρβέλια στάλθηκαν στον Liebig για εξετάσεις. Βρήκε μεγάλες ποσότητες αρσενικού να διαποτίζουν μεγάλα τμήματα του ψωμιού, δείχνοντας ότι είχαν ήδη επεξεργαστεί τη ζύμη με το δηλητήριο. Η δόση, πάντως ήταν τόσο ισχυρή που πρέπει να έδρασε σαν εμετικό και έτσι αντιρρόπησε τα αποτελέσματα του δηλητηρίου).

Πάνε με κρυμμένα όπλα πάνω σε εμπορικά ατμόπλοια κι όταν Βρεθούν στα ανοιχτά, στη διάρκεια του ταξιδιού σφάζουν το πλήρωμα και τους Ευρωπαίους επιβάτες και καταλαμβάνουν το πλοίο. Απάγουν και σκοτώνουν όποιον ξένο βρίσκουν στην εμβέλεια τους. Οι ίδιοι οι κούληδες που μεταναστεύουν σε ξένες χώρες προχωρούν σε ανταρσία και σαν να το έχουν προσυμφωνημένο πάνω σε κάθε πλοίο μεταναστών και πολεμούν για να το καταλάβουν, προτιμώντας, αντί να παραδοθούν, να βυθιστούν μαζί του ή να χαθούν στις φλόγες του. Ακόμα κι έξω από την Κίνα, οι απόδημοι Κινέζοι που ήταν μέχρι τώρα οι πια υποτακτικοί και ήμεροι υπήκοοι, συνωμοτούν και ξαφνικό ξεσηκώνονται σε νυχτερινές εξεγέρσεις όπως στο Σαρα Βάκ ή στη Σιγκαπούρη, όπου η εξέγερση καταπνίγηκε μόνο με τη βία και την επαγρύπνηση. Η πειρατική πολιτική της Βρετανικής κυβέρνησης έχει προκαλέσει αυτό το γενικευμένο ξέσπασμα όλων των Κινέζων εναντίον όλων των ξένων και του έδωσε το χαρακτήρα πολέμου εξόντωσης.

Τι μπορεί να κάνει ένας στρατός ενάντια σε έναν λαό που καταφεύγει σε τέτοια μέσα πολέμου; Πού, πόσο μακριά, μπορεί να διεισδύσει στη χώρα του εχθρού, πώς να διατηρηθεί εκεί μέσα; Οι φλυαρούντες περί πολιτισμού, οι οποίοι ρίχνουν πύρινες οβίδες σε μια ανυπεράσπιστη πόλη και προσθέτουν τους βιασμούς στους φόνους, μπορούν να αποκαλούν το σύστημα αυτό δειλό, βάρβαρο, φρικαλέο.

Τι νοιάζει, όμως, αυτό τους Κινέζους, εάν είναι αποτελεσματικό αφού οι Βρετανοί τους μεταχειρίζονται σαν βάρβαρους, δεν μπορούν να τους αρνηθούν και όλα τα αγαθά της βαρβαρότητάς τους. Εάν οι απαγωγές τους, οι αιφνιδιασμοί, ο σφαγές του μεσονυκτίου είναι αυτό που ονομάζουμε δειλία οι φλυαρούντες περί πολιτισμού δεν θα πρέπει να ξεχνούν ότι, σύμφωνα με όσα οι ίδιοι πράττουν, δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν τα ευρωπαϊκά μέσα καταστροφής με τα συνήθη δικά τους πολεμικά μέσα.

Εν συντομία, αντί να ηθικολογεί κανείς για τις τρομερές φρικαλεότητες

των Κινέζων, όπως κάνει ο ιπποτικός εγγλεζικός τύπος, θα έπρεπε καλύτερα να αναγνωρίσουμε ότι αυτός είναι ένας πόλεμος *pro aris et focis* (υπέρ βωμών και εστιών), ένας λαϊκός πόλεμος για τη διάσωση της κινέζικης εθνότητας, με όλη την παραφορτωμένη προκατάληψη, ανοησία, μορφωμένη αμάθεια και λόγια βαρβαρότητά της, αν θέλετε - ένας λαϊκός πόλεμος, πάντως. Και σε έναν λαϊκό πόλεμο τα μέσα που χρησιμοποιεί το εξεγερμένο έθνος δεν μπορούν να μετρηθούν με τους κοινώς αναγνωρισμένους κανόνες διεξαγωγής τακτικού πόλεμοι ούτε με οποιοδήποτε άλλο αφηρημένο μέτρο σύγκρισης αλλά μόνο από το βαθμό πολιτισμού στον οποίο έχει φτάσει αυτό το εξεγερμένο έθνος.

Λονδίνο 23 Νοεμβρίου 1871

Φρίντριχ Ένγκελς

Οι μπακουνικοί επί το έργον¹

Ένας απολογισμός της ισπανικής εξέγερσης το καλοκαίρι του

1873

I

Η αναφορά για τη μυστική Συμμαχία του Μιχαήλ Μπακούνιν που δημοσίευσε μόλις τώρα η Επιτροπή της Χάγης αποκάλυψε στους εργαζόμενους τις δόλιες δραστηριότητες, τα βρόμικα κόλπα και τη λογοκοπία με τη βοήθεια των οποίων το προλεταριακό κίνημα επρόκειτο να μπει στην υπηρεσία της φουσκωμένης φιλοδοξίας και των εγωιστικών σκοπών μερικών παραγνωρισμένων μεγαλοφυϊών. Εντωμεταξύ, αυτοί οι επίδοξοι μεγάλοι άντρες, μας έδωσαν την ευκαιρία στην Ισπανία να δούμε κάτι από την πρακτική επαναστατική τους δράση. Ας δούμε πώς έβαλαν σε εφαρμογή τις υπερεπαναστατικές τους φράσεις για αναρχία και αυτονομία, για κατάργηση κάθε αυταρχισμού, ειδικά του κρατικού αυταρχισμού και για άμεση και πλήρη χειραφέτηση των εργατών. Μπορούμε, επιτέλους, να το κάνουμε αυτό, εφόσον, εκτός από τις αναφορές των εφημερίδων για τα γεγονότα της Ισπανίας, έχουμε τώρα και την αναφορά της Νέας Ομοσπονδίας της Μαδρίτης της Διεθνούς που υποβλήθηκε στο Συνέδριο της Γενεύης.

Όπως ξέρουμε, τον καιρό που έγινε το σχίσμα στη Διεθνή οι πιθανότητες ήταν υπέρ των μελών της μυστικής Συμμαχίας στην Ισπανία. Η μεγάλη πλειοψηφία των ισπανών εργατών ακολουθούσε τη γραμμή της. Όταν, το Φεβρουάριο του 1873, ανακηρύχθηκε η Δημοκρατία, τα μέλη της Συμμαχίας βρέθηκαν σε αμηχανία. Η Ισπανία είναι μια τόσο βιομηχανικά καθυστερημένη χώρα που ούτε λόγος δεν μπορεί να γίνει για άμεση πλήρη απελευθέρωση της εργατικής τάξης. Η Ισπανία πρέπει να περάσει πρώτα από διάφορα προκαταρκτικά στάδια ανάπτυξης και να βγάλει από το δρόμο της μια σειρά από εμπόδια. Η Δημοκρατία πρόσφερε μια ευκαιρία για να διανυθούν αυτά τα στάδια στο βραχύτερο δυνατό χρόνο και να ξεπεραστούν γρήγορα τα εμπόδια. Από αυτή όμως την ευκαιρία μπορούσε να επωφεληθεί η ισπανική εργατική τάξη μόνο αν έπαιζε ένα δραστήριο *πολιτικό* ρόλο. Οι εργατικές μάζες το κατάλαβαν. Προσπάθησαν παντού να πάρουν μέρος στα γεγονότα, να επωφεληθούν από την ευκαιρία για δράση, αντί να αφήσουν, όπως συνέβαινε μέχρι τώρα, ελεύθερο το πεδίο στις ιδιοκτήτριες τάξεις για δράση και δολοπλοκίες. Η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι θα γίνονταν εκλογές για Συντακτική Βουλή (10 Μαΐου 1873). Ποια έπρεπε να είναι η στάση της Διεθνούς; Οι ηγέτες των μπακουνικών βρέθηκαν σε δύσκολη θέση. Η συνέχιση της πολιτικής αδράνειας γινόταν, κάθε μέρα που περνούσε, περισσότερο γελοία και αδύνατη : οι εργάτες ήθελαν να «δουν έργα». Τα μέλη της Συμμαχίας, από την άλλη, χρόνια ολόκληρα διακήρυσσαν πως δεν έπρεπε κανείς να πάρει μέρος σε μια επανάσταση που δε θα είχε σκοπό την άμεση και πλήρη χειραφέτηση της εργατικής τάξης, ότι η πολιτική δράση οποιουδήποτε είδους συνεπάγεται αναγνώριση του Κράτους, που είναι η ρίζα όλων των κακών και επομένως η συμμετοχή σε οποιασδήποτε μορφής εκλογές ήταν έγκλημα που επισύρει την ποινή του θανάτου. Το πώς βγήκαν από αυτή τη δύσκολη θέση εξιστορείται στην αναφορά της Μαδρίτης που αναφέραμε ήδη :

«Την παραμονή κιόλας των γενικών εκλογών για τη Συντακτική Βουλή οι εργάτες της Βαρκελώνης, του Αλκói και άλλων πόλεων ήθελαν να μάθουν τι πολιτική γραμμή έπρεπε να υιοθετήσουν στον κοινοβουλευτικό αγώνα και σε άλλες εκστρατείες. Έγιναν, λοιπόν, δύο μεγάλες συγκεντρώσεις, η μία στη Βαρκελώνη και η άλλη στο Αλκói. Και στις δύο τα μέλη της Συμμαχίας έκαναν τα πάντα για να αποτρέψουν οποιαδήποτε απόφαση που θα πλησίαζε στο ποια πολιτική γραμμή έπρεπε να ακολουθήσει η Διεθνής» (σημειώστε το : η δική τους Διεθνής). «Αποφασίστηκε, λοιπόν, ότι η Διεθνής, σαν ένωση, δεν έπρεπε να ασχοληθεί με οποιαδήποτε πολιτική δραστηριότητα, αλλά τα μέλη της, σαν άτομα, μπορούσαν να κάνουν μόνα τους ό,τι θεωρούσαν σωστό και να υποστηρίζουν το μέρος που θα εξέλεγαν, σύμφωνα με την διάσημη θεωρία τους της αυτονομίας! Και ποιο ήταν το αποτέλεσμα της εφαρμογής αυτής της παράλογης θεωρίας; Ότι τα περισσότερα μέλη της Διεθνούς, μαζί και οι αναρχικοί, πήραν μέρος στις εκλογές χωρίς πρόγραμμα, χωρίς σημαία και

χωρίς υποψήφιους, βοηθώντας έτσι να εκλεγούν αποκλειστικά σχεδόν αστοί ρεπουμπλικάνοι. Μόνο δύο ή τρεις εργάτες μπήκαν στη Βουλή και αυτοί δεν αντιπροσώπευαν τίποτα, η φωνή τους ποτέ δεν υψώθηκε για να υπερασπίσει τα συμφέροντα της τάξης μας και χαρούμενα ψήφιζαν υπέρ όλων των αντιδραστικών προτάσεων που υπέβαλε η πλειοψηφία.»

Σ' αυτό οδηγεί η μπακουνική «αποχή από την πολιτική». Σε καιρούς ηρεμίας, όταν το προλεταριάτο ξέρει από πριν ότι, στην καλύτερη περίπτωση, μπορεί να βγάλει μόνο λίγους αντιπρόσωπους στο κοινοβούλιο και δεν έχει καμιά πιθανότητα να κερδίσει μια κοινοβουλευτική πλειοψηφία, τους εργάτες μπορεί μερικές φορές να τους κάνει να πιστέψουν ότι είναι μεγάλη επαναστατική πράξη να κάτσουν σπίτι τους ώσπου να τελειώσουν οι εκλογές και, γενικά, να μην επιτεθούν στο Κράτος μέσα στο οποίο ζουν και το οποίο τους καταπιέζει, αλλά να επιτίθενται στο Κράτος ως κράτος που δεν υπάρχει πουθενά και το οποίο συνεπώς δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτόν του. Αυτός είναι ένας υπέροχος τρόπος επαναστατικής συμπεριφοράς, ειδικά για ανθρώπους που αποθαρρύνονται εύκολα. Και ο βαθμός στον οποίο οι ηγέτες της Ισπανικής Συμμαχίας ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία ανθρώπων φαίνεται σε μερικές λεπτομέρειες του προαναφερόμενου δημοσιεύματος.

Μόλις τα γεγονότα σπρώξουν το προλεταριάτο στο προσκήνιο, η αποχή γίνεται ολοφάνερος παραλογισμός και η δραστήρια παρέμβαση της εργατικής τάξης αναπόφευκτη αναγκαιότητα. Κι αυτό έγινε στην Ισπανία. Η παραίτηση του Αμαντέο έδωσε τους ριζοσπάστες μοναρχικούς από την εξουσία και τους στέρησε την δυνατότητα να την ανακτήσουν στο κοντινό μέλλον. Οι αλφονσικοί είχαν ακόμα λιγότερες πιθανότητες εκείνη την εποχή. Όσο για τους καρλιστές, αυτοί, ως συνήθως, προτιμούσαν τον εμφύλιο πόλεμο από μια εκλογική εκστρατεία. Όλα αυτά τα κόμματα, σύμφωνα με το ισπανικό έθιμο, έκαναν αποχή. Μόνο οι ομοσπονδιακοί Ρεπουμπλικάνοι, διασπασμένοι σε δύο πτέρυγες και ο όγκος των εργατών πήραν μέρος στις εκλογές. Δεδομένης της τεράστιας έλξης που ασκούσε ακόμα τότε το όνομα της Διεθνούς στους ισπανούς εργάτες και της εξαιρετικής οργάνωσης του Ισπανικού Τμήματος που, τουλάχιστον για πραχτικούς σκοπούς, υπήρχε ακόμα εκείνο τον καιρό, ήταν σίγουρο πως οποιοσδήποτε υποψήφιος προτεινόταν και υποστηριζόταν από τη Διεθνή θα είχε λαμπρή επιτυχία στις βιομηχανικές περιοχές της Καταλονίας, στη Βαλένθια, στις πόλεις της Ανδαλουσίας κλπ. και ότι στη Βουλή θα εκλεγόταν μια μειοψηφία αρκετά μεγάλη για να κρίνει την έκβαση όταν θα έφτανε να γίνει ψηφοφορία μεταξύ των δύο πτερύγων των Ρεπουμπλικάνων. Οι εργάτες το ήξεραν αυτό. Καταλάβαιναν πως είχε έρθει ο καιρός να μπουν στο παιχνίδι η ακόμα ισχυρή οργάνωσή τους. Αλλά οι αξιότιμοι ηγέτες της μπακουνικής σχολής κήρυσσαν το Ευαγγέλιο της απόλυτης αποχής πάρα πολύ καιρό για να μπορούν να αντιστρέψουν ξαφνικά τη γραμμή τους. Κι έτσι εφεύραν αυτή την αξιοθρήνητη λύση – η Διεθνής σα σώμα να κάνει αποχή, αλλά να επιτρέψει στα μέλη της να ψηφίσουν, σαν άτομα, όπως ήθελαν. Το αποτέλεσμα αυτής της διακήρυξης πολιτικής χρεοκοπίας ήταν οι εργάτες, όπως συμβαίνει πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις, να ψηφίσουν αυτούς που έβγαζαν τους πιο ριζοσπαστικούς λόγους, δηλαδή, τους Αδιάλλακτους και θεωρώντας επομένως τους εαυτούς τους λίγο-πολύ υπεύθυνους για επόμενα βήματα που έκαναν οι βουλευτές τους, να μπλέξουν μ' αυτά.

II

Τα μέλη της Συμμαχίας δε θα μπορούσαν πιθανώς να επιμείνουν στη γελοία θέση που τους έριξε η πονηρή εκλογική πολιτική τους. Αυτό θα σήμαινε το τέλος του ελέγχου τους πάνω στη Διεθνή για την Ισπανία. Ήταν υποχρεωμένοι να δράσουν, έστω και για τα μάτια του κόσμου. Η σωτηρία γι' αυτούς βρισκόταν σε μια γενική ΑΠΕΡΓΙΑ.

Στο μπακουνικό πρόγραμμα μια γενική ΑΠΕΡΓΙΑ είναι ο μοχλός που χρησιμοποιείται για να αρχίσει η κοινωνική επανάσταση. Ένα ωραίο πρωί όλοι οι εργάτες σε όλα τα εργοστάσια μιας χώρας, ή ακόμα όλου του κόσμου, σταματάνε τη δουλειά και αναγκάζουν έτσι τις ιδιοκτήτριες τάξεις είτε να υποταχτούν ταπεινά μέσα σε ένα μήνα το πολύ, είτε να επιτεθούν στους εργάτες, που θα έχουν τότε το δικαίωμα να αμυνθούν και να χρησιμοποιήσουν την ευκαιρία για να κατεδαφίσουν όλη την παλιά κοινωνία. Η ιδέα δεν είναι καθόλου καινούργια. Αυτή την καραμέλα την πιπιλούσαν αδιάκοπα από το 1848 οι Γάλλοι και αργότερα οι Βέλγοι σοσιαλιστές. Πάντως,

είναι αρχικά αγγλικής προέλευσης. Κατά τη διάρκεια της γρήγορης και ρωμαλέας ανάπτυξης του χαρτισμού ανάμεσα στους Άγγλους εργάτες μετά την κρίση του 1837, τον «ιερό μήνα», ήδη από τις αρχές του 1839 προπαγανδιζόταν μια απεργία σε πανεθνική κλίμακα και αυτό είχε τόσο ισχυρή έλξη που τον Ιούλη του 1842 οι βιομηχανικοί εργάτες της βόρειας Αγγλίας προσπάθησαν να το βάλουν σε πράξη. Μεγάλη επίσης σημασία αποδόθηκε στη γενικά ΑΠΕΡΓΙΑ στο Συνέδριο της Συμμαχίας στη Γενεύη που έγινε την 1^η Σεπτεμβρίου 1873, αν και είχε γίνει γενικά παραδεκτό ότι αυτό απαιτούσε μια καλοσχηματισμένη οργάνωση της εργατικής τάξης και άφθονα κεφάλαια. Και εδώ είναι ο κόμπος! Από τη μια μεριά, οι κυβερνήσεις, ειδικά όταν ενθαρρύνονται από την αποχή από την πολιτική, ποτέ δε θα επιτρέψουν να φτάσουν η οργάνωση των εργατών ή τα κεφάλαιά τους σε τέτοιο επίπεδο. Από την άλλη, πολιτικά γεγονότα και καταπιεστικές πράξεις των κυρίαρχων τάξεων θα οδηγήσουν στην απελευθέρωση των εργατών πολύ πριν το προλεταριάτο γίνει ικανό να σχηματίσει μια τέτοια ιδανική οργάνωση και αυτό το κολοσσιαίο χρηματικό απόθεμα. Αλλά εάν τα είχαν αυτά, δε θα χρειαζόταν να χρησιμοποιήσουν τον έμμεσο τρόπο της γενικής ΑΠΕΡΓΙΑΣ για να πετύχουν το σκοπό τους.

Κανένας με οποιαδήποτε γνώση των μυστικών πηγών της Συμμαχίας δεν μπορεί να αμφιβάλλει πως η ιδέα να χρησιμοποιηθεί αυτή η δοκιμασμένη μέθοδος προήλθε από το ελβετικό κέντρο. Όπως και να έχει, οι Ισπανοί ηγέτες είδαν σ' αυτή έναν τρόπο για να κάνουν κάτι χωρίς να ανακατευτούν πραγματικά στην «πολιτική» και την υιοθέτησαν με χαρά. Οι θαυματουργές ιδιότητες μιας γενικής ΑΠΕΡΓΙΑΣ προτεινόταν παντού και είχαν γίνει προετοιμασίες για να αρχίσει στη Βαρκελώνη και στο Αλκόι.

Εντωμεταξύ, η πολιτική κατάσταση τραβούσε σταθερά για κρίση. Ο Καστελάρ και οι συνεργάτες του, οι παλιοί ομοσπονδιακοί ρεπουμπλικάνοι καυχησιάρηδες, ήταν τρομοκρατημένοι από το κίνημα που τους είχε παραφουσκώσει. Υποχρεώθηκαν να παραδώσουν τα ηνία της κυβέρνησης στον Πι υ Μαργκάλ (στις 11 του Ιούνι του 1837), που επιζητούσε ένα συμβιβασμό με τους Αδιάλλακτους. Από όλους τους επίσημους Ρεπουμπλικάνους ο Πι ήταν ο μόνος σοσιαλιστής, ο μόνος που συνειδητοποίησε πως η δημοκρατία έπρεπε να εξαρτάται από την υποστήριξη των εργατών. Παρουσίασε γρήγορα ένα πρόγραμμα κοινωνικών μέτρων που μπορούσαν να πραγματοποιηθούν αμέσως και που όχι μόνο θα ωφελούσαν άμεσα τους εργάτες αλλά τελικά οδηγούσαν σε περαιτέρω βήματα και έτσι έδιναν τουλάχιστον την πρώτη ώθηση στην κοινωνική επανάσταση. Αλλά οι μπακουνικοί-μέλη της Διεθνούς που ήταν υποχρεωμένοι να απορρίψουν ακόμα και τα πιο επαναστατικά μέτρα αν πήγάζαν από το «Κράτος», προτιμούσαν να υποστηρίξουν τους πιο τερατώδεις απατεώνες μεταξύ των Αδιάλλακτων παρά έναν υπουργό. Οι διαπραγματεύσεις του Πι με τους Αδιάλλακτους τραβούσαν σε μήκος. Οι Αδιάλλακτοι άρχισαν να χάνουν την υπομονή τους και οι πιο θερμοκέφαλοι ανάμεσά τους άρχισαν, στην Ανδαλουσία, μια εξέγερση καντονιών. Οι ηγέτες της Συμμαχίας ήταν πια αναγκασμένοι να δράσουν αν δεν ήθελαν να συρθούν πίσω από τους αδιάλλακτους αστούς. Και έτσι δόθηκε εντολή για γενική ΑΠΕΡΓΙΑ.

Σε λίγο, μεταξύ άλλων, κυκλοφόρησε στη Βαρκελώνη μια αφίσα που δήλωνε :

«Εργάτες! Καλούμε σε γενική ΑΠΕΡΓΙΑ για να δείξουμε τη βαθιά αποστροφή που νιώθουμε βλέποντας την κυβέρνηση να χρησιμοποιεί το στρατό για να πολεμάει τα αδέρφια μας τους εργάτες, ενώ παραμελεί τον πόλεμο ενάντια στους καρλιστές» κλπ.²

Οι εργάτες της Βαρκελώνης – της μεγαλύτερης βιομηχανικής πόλης της Ισπανίας που έχει δει τις περισσότερες μάχες οδοφραγμάτων από κάθε άλλη πόλη του κόσμου – εκαλούντο να αντιταχθούν στην ένοπλη δύναμη της κυβέρνησης όχι με το όπλο στα χέρια αλλά με μια γενική απεργία, δηλαδή, με ένα μέσο που αφορούσε μόνο τους ξεχωριστούς κεφαλαιοκράτες, αλλά όχι το συλλογικό τους αντιπρόσωπο – την κρατική εξουσία.

Κατά τη διάρκεια της ειρηνικής απραξίας, οι εργάτες της Βαρκελώνης είχαν την ευκαιρία να ακούσουν τις εμπρηστικές φράσεις ήπιων ανθρώπων όπως του Αλερίνι, του Φάργκα Πελισέρ και του Βίνιας. Αλλά όταν έφτασε ο καιρός της δράσης, όταν ο Αλερίνι, ο Φάργκα Πελισέρ και ο Βίνιας πρώτα ανακοίνωσαν το ωραίο εκλογικό τους πρόγραμμα, μετά συνέχισαν με τον κατευνασμό των παθών και τελικά, αντί να καλέσουν στα όπλα, κήρυξαν γενική ΑΠΕΡΓΙΑ, οι εργάτες στην πράξη τους περιφρόνησαν. Ακόμα και οι πιο αδύναμοι Αδιάλλακτοι έδειξαν περισσότερη ενεργητικότητα από τα πιο δυναμικά μέλη της Συμμαχίας. Η Συμμαχία και η Διεθνής,

που είχε εξαπατηθεί από αυτήν, έχασαν κάθε επιρροή και όταν αυτοί οι κύριοι κάλεσαν σε γενική ΑΠΕΡΓΙΑ ισχυριζόμενοι ότι αυτό θα παρέλυε την κυβέρνηση οι εργάτες απλά τους περιγέλασαν. Αυτό, πάντως, που κατάφεραν πραγματικά οι δραστηριότητες της ψευδοδιεθνούς, ήταν η Βαρκελώνη να μη λάβει μέρος στην εξέγερση των καντονιών. Η Βαρκελώνη ήταν η μόνη πόλη της οποίας η συμμετοχή θα μπορούσε να δώσει σταθερή υποστήριξη στο εργατικό στοιχείο, που αντιπροσωπευόταν δυναμικά σε όλο το κίνημα και έτσι να προσφέρει την προοπτική στους εργάτες να ελέγξουν τελικά ολόκληρο το κίνημα. Επιπλέον, με τη συμμετοχή της Βαρκελώνης, η νίκη θα είχε σχεδόν επιτευχθεί. Αλλά η Βαρκελώνη δεν κούνησε ούτε το δαχτυλάκι της. Οι εργάτες της Βαρκελώνης, που είχαν καταλάβει τι ήταν οι Αδιάλλακτοι και είχαν εξαπατηθεί από τη Συμμαχία, παρέμειναν αδρανείς, επιτρέποντας έτσι στην κυβέρνηση της Μαδρίτης να εξασφαλίσει την τελική νίκη. Όλα αυτά δεν εμπόδισαν τον Αλερίνι και τον Μπρούσε, μέλη της Συμμαχίας (η αναφορά για τη Συμμαχία περιείχε περαιτέρω λεπτομέρειες γι' αυτούς) να δηλώσουν στην εφημερίδα τους, την *Επαναστατική Αλληλεγγύη* :

«Το επαναστατικό κίνημα απλώνεται σαν ανεξέλεγκτη φωτιά στη χερσόνησο ... τίποτα δεν έχει γίνει ακόμα στη Βαρκελώνη, αλλά η επανάσταση βρίσκεται μόνιμα στο γήπεδο!»

Αλλά επρόκειτο για την επανάσταση των Συμμαχιτών, η οποία συνίσταται στο να λες μεγάλα λόγια και γι' αυτό παραμένει μόνιμα στο ίδιο «γήπεδο».

Τον ίδιο καιρό, η γενική ΑΠΕΡΓΙΑ έγινε το σύνθημα της ημέρας στο Αλκói. Το Αλκói είναι μια νέα βιομηχανική πόλη με 30.000 κατοίκους περίπου, όπου η Διεθνής, στην μακρινή μορφή της είχε κερδίσει μια βάση στήριξης μόλις ένα χρόνο πριν και είχε εξαπλωθεί γρήγορα. Ο σοσιαλισμός, με οποιαδήποτε μορφή είχε επιτυχία σ' αυτούς τους εργάτες, που μέχρι τότε δεν είχαν μάθει τίποτα για το κίνημα. Το ίδιο συμβαίνει στη Γερμανία, όταν συμπτωματικά σε κάποια καθυστερημένη πόλη η Γενική Ένωση των Γερμανών Εργατών κερδίζει ξαφνικά πολλούς οπαδούς. Το Αλκói εκλέχτηκε συνεπώς ως η έδρα της μακρινής Ομοσπονδιακής Επιτροπής για την Ισπανία και το έργο αυτής της Ομοσπονδιακής Επιτροπής θα εξετάσουμε εδώ.

Στις 7 του Ιούλη, μια συγκέντρωση εργατών ψήφισε υπέρ μιας γενικής ΑΠΕΡΓΙΑΣ και την επόμενη ημέρα έστειλε μια αντιπροσωπεία στον αλκάλντε (δήμαρχο) ζητώντας του να καλέσει τους εργοστασιάρχες μέσα σε 24 ώρες και να τους γνωστοποιήσει τις απαιτήσεις των εργατών. Ο δήμαρχος Αλμπόρς, ένας αστός Ρεπουμπλικάνος, καθυστέρησε τους εργάτες, ζήτησε στρατεύματα από το Αλικάντε και συμβούλεψε τους εργοστασιάρχες να μην υποχωρήσουν αλλά να οχυρωθούν στα σπίτια τους. Αυτός θα έμενε στο πόστο του. Μετά από μία συνάντηση με τους εργοστασιάρχες – δίνουμε εδώ την επίσημη αναφορά της Ομοσπονδιακής Επιτροπής της Συμμαχίας με ημερομηνία 14 Ιούλη 1873³ – ο Αλμπόρς, που αρχικά είχε υποσχεθεί στους εργάτες πως θα παραμείνει ουδέτερος, κυκλοφόρησε μια προκήρυξη όπου «έβριζε και συκοφαντούσε τους εργάτες και έπαιρνε το μέρος των εργοστασιαρχών καταπατώντας έτσι τα δικαιώματα και την ελευθερία των απεργών και προκαλώντας τους να δώσουν μάχη». Πώς οι ευσεβείς ευχές ενός δημάρχου μπορούν να καταπατήσουν τα δικαιώματα και την ελευθερία των απεργών δεν ξεκαθαρίζεται. Εν πάση περιπτώσει, οι εργάτες καθοδηγημένοι από τη Συμμαχία ειδοποίησαν το δημοτικό συμβούλιο μέσω μιας επιτροπής ότι αν δε σκόπευε να παραμείνει ουδέτερο κατά τη διάρκεια της απεργίας όπως είχε υποσχεθεί, θα έπρεπε να παραιτηθεί για να αποφευχθεί η σύγκρουση. Η επιτροπή δεν έγινε δεκτή και καθώς εγκατέλειπε το δημαρχείο, η αστυνομία άνοιξε πυρ πάνω στο ειρηνικό και άοπλο πλήθος που βρισκόταν στην πλατεία. Έτσι άρχισε η μάχη, σύμφωνα με την αναφορά της Συμμαχίας. Το πλήθος εξοπλίστηκε και άρχισε μια μάχη που, όπως λένε, κράτησε «είκοσι ώρες». Από τη μια μεριά, οι εργάτες, που ο αριθμός τους δίνεται από τη *Solidarité Révolutionnaire* (Επαναστατική Αλληλεγγύη) ως 5.000, από την άλλη, 32 χωροφύλακες στο δημαρχείο και λίγοι οπλισμένοι άντρες σε τέσσερα ή πέντε σπίτια στην αγορά. Αυτά τα σπίτια καταστράφηκαν με εμπρησμό κατά το ωραίο πρωσικό πρότυπο. Τελικά, οι χωροφύλακες έμειναν από πολεμοφόδια και αναγκάστηκαν να παραδοθούν.

«Θα είχαμε θρηνήσει λιγότερα θύματα», λέει η αναφορά της Συμμαχίτικης Επιτροπής, «αν ο Αλκάλντε Αλμπόρς δεν είχε εξαπατήσει το λαό, ισχυριζόμενος ότι θα παραδοθεί και μετά διατάζοντας ένανδρα τη δολοφονία αυτών που μπήκαν στο δημαρχείο βασιζόμενοι στο λόγο του. Και ο ίδιος ο Αλκάλντε δε θα είχε σκοτωθεί από το δίκαια εξαγριωμένο πλήθος αν δεν είχε

πυροβολήσει με το ρεβόλβερ του σχεδόν εξ επαφής αυτούς που πήγαν να τον συλλάβουν».

Και ποιες ήταν οι απώλειες αυτής της μάχης;

«Αν και δεν μπορούμε να ξέρουμε ακριβώς τον αριθμό των νεκρών και των τραυματιών» (από τη μεριά του λαού) «μπορούμε πάντως να πούμε ότι ήταν *όχι λιγότεροι από δέκα*. Από τη μεριά αυτών που προκάλεσαν τη μάχη ήταν *όχι λιγότεροι από δεκαπέντε* νεκροί και τραυματίες».

Αυτή ήταν η πρώτη οδομαχία της Συμμαχίας. Επί είκοσι ώρες, 5.000 άντρες πάλεψαν με 32 χωροφύλακες και λίγους οπλισμένους αστούς και τους νίκησαν όταν τους τέλειωσαν τα πολεμοφόδια, χάνοντας συνολικά *δέκα άντρες*. Η Συμμαχία μπορεί μια χαρά να χώσει στα κεφάλια των οπαδών της το ρητό του Φάλσταφ⁴ ότι «το καλύτερο συστατικό της ανδρείας είναι η σύνεση».

Δε χρειάζεται να πούμε ότι όλες οι ιστορίες φρίκης που δημοσίεψαν οι αστικές εφημερίδες για εργοστάσια που κάηκαν χωρίς λόγο, για πολυάριθμους χωροφύλακες που εκτελέστηκαν και ανθρώπους που αφού τους κατάβρεξαν με βενζίνη τους έβαλαν φωτιά, είναι καθαρά επινοήματα. Οι εργάτες που νικούν, φέρονται πάντα στους νικημένους αντιπάλους τους πάρα πολύ γενναιόδωρα κι έτσι οι τελευταίοι τους κατηγορούν για όλα τα αδικήματα που *αυτοί οι ίδιοι* ποτέ δεν παραλείπουν να διαπράξουν όταν νικήσουν.

Κι έτσι η νίκη κατακτήθηκε.

Η *Επαναστατική Αλληλεγγύη* γράφει θριαμβευτικά : «Οι φίλοι μας στο Αλκói, που αριθμούν 5.000, είναι κύριοι της κατάστασης».

Και τι έκαναν αυτοί οι «κύριοι» την «κατάστασή» τους;

Εδώ η αναφορά της Συμμαχίας και η εφημερίδα της μας αφήνουν στα κρύα του λουτρού και είμαστε αναγκασμένοι να βασιστούμε στις συνηθισμένες αναφορές των εφημερίδων. Από αυτές μαθαίνουμε ότι οργανώθηκε στο Αλκói μια «Επιτροπή Κοινής Σωτηρίας», δηλαδή, μια επαναστατική κυβέρνηση. Για να επιβεβαιωθεί αυτό που στο Συνέδριό τους στο Σεν Ιμιέ (8) της Ελβετίας, στις 15 του Σεπτεμβρίου του 1872, τα μέλη της Συμμαχίας αποφάσισαν : ότι

«κάθε οργάνωση πολιτικής, αυτοαποκαλούμενης προσωρινής ή επαναστατικής αρχής, δεν μπορεί παρά να είναι μια καινούργια απάτη και είναι τόσο επικίνδυνη για το προλεταριάτο όσο και καθεμιά από τις ήδη υπάρχουσες κυβερνήσεις».⁵

Τα μέλη της Ισπανικής Ομοσπονδιακής Επιτροπής, που συνήλθε στο Αλκói, έκαναν επιπλέον ότι μπορούσαν για να υιοθετηθεί αυτή η απόφαση και από το Συνέδριο του Ισπανικού Τμήματος της Διεθνούς. Και παρ' όλα αυτά, μαθαίνουμε ότι ο Σεβερίνο Αλμπαραθίν, ένα μέλος αυτής της Επιτροπής και, σύμφωνα με ορισμένες αναφορές, και ο Φρανθίσκο Τομάς, ο γραμματέας του, ήταν μέλη αυτής της προσωρινής και επαναστατικής κυβέρνησης, της Επιτροπής Κοινής Σωτηρίας του Αλκói.

Και τι έκανε η Επιτροπή Κοινής Σωτηρίας; Τι μέτρα υιοθέτησε για να φέρει την «άμεση και πλήρη χειραφέτηση των εργατών»; Απαγόρευσε στους άντρες να εγκαταλείψουν την πόλη, αν και στις γυναίκες αυτό επιτρεπόταν, με την προϋπόθεση ότι είχαν ... *διαβατήριο*! Οι εχθροί κάθε αρχής να εισαγάγουν ξανά το *διαβατήριο*! Όλα τα άλλα ήταν έσχατη σύγχυση, απραξία και ανημποριά.

Εντωμεταξύ, ο στρατηγός Βελάρντε πλησίαζε με στρατό από το Αλικάντε. Η κυβέρνηση είχε κάθε λόγο να θέλει να ξεμπερδέψει ήσυχα με τις τοπικές εξεγέρσεις των επαρχιών. Και οι «κύριοι της κατάστασης» στο Αλκói είχαν κάθε λόγο να θέλουν να ξεμπλέξουν από μια κατάσταση που δεν ήξεραν πώς να τη χειριστούν. Συνεπώς, ο βουλευτής Θερβέρα, που ενεργούσε σα μεσολαβητής, είχε ένα εύκολο καθήκον. Η Επιτροπή Κοινής Σωτηρίας παραιτήθηκε και στις 12 του Ιούλη τα στρατεύματα μπήκαν στην πόλη χωρίς να συναντήσουν οποιαδήποτε αντίσταση. Η μόνη υπόσχεση που δόθηκε στην Επιτροπή Κοινής Σωτηρίας σαν αντάλλαγμα ήταν για ... γενική αμνηστία. Οι Συμμαχίτες «κύριοι της κατάστασης» είχαν για άλλη μια φορά ξεμπλέξει από μια δύσκολη θέση. Και εδώ τελειώνει η περιπέτεια του Αλκói.

Η αναφορά της Συμμαχίας μας πληροφορεί ότι στο Σανλούκαρ της Μπαραμέντα, κοντά στο Κάντιθ,

«ο Αλκάλντε έκλεισε τα γραφεία της Διεθνούς και οι απειλές του και οι αδιάκοπες επιθέσεις του στα ατομικά δικαιώματα των πολιτών εξόργισαν τους εργάτες. Μια επιτροπή

απαίτησε από τον υπουργό να τηρηθεί ο νόμος και να ανοίξουν ξανά τα γραφεία που είχαν κλείσει αυθαίρετα. Ο κ. Πι συμφώνησε ότι έτσι έπρεπε ... αλλά στην πράξη αρνήθηκε να συμμορφωθεί. Οι εργάτες ξεκαθάρισαν ότι η Κυβέρνηση ήταν αποφασισμένη να κηρύξει εκτός νόμου την Ένωσή τους (τη Διεθνή, σ.τ.μ.). Κατάργησαν τις τοπικές αρχές και διόρισαν άλλους στη θέση τους, οι οποίοι ξανάνοιξαν τα γραφεία της Ένωσης.»⁶

«Στο Σαλούνκαρ ... ο λαός είναι κύριος της κατάστασης!» γράφει θριαμβευτικά η *Επαναστατική Αλληλεγγύη*. Τα μέλη της Συμμαχίας, που και εδώ, αντίθετα με τις αναρχικές τους αρχές, σχημάτισαν μια επαναστατική κυβέρνηση, δεν ήξεραν τι να κάνουν την εξουσία τους. Έχασαν τον καιρό τους σε μάταιες λογομαχίες και χάρτινες αποφάσεις και όταν ο στρατηγός Παβία στις 5 Αυγούστου, αφού κατέλαβε τη Σεβίλλη και το Κάντιθ, έστειλε μερικούς λόχους της ταξιαρχίας Σόρια στο Σανλούκαρ δε συνάντησε ... καμιά αντίσταση.

Αυτά ήταν τα ηρωικά κατορθώματα που εκτέλεσε η Συμμαχία εκεί που δεν είχε κανέναν ανταγωνιστή.

III

Αμέσως μετά τις οδομαχίες στο Αλκói, ακολούθησε μια εξέγερση των Αδιάλλακτων στην Ανδαλουσία. Ο Πι υ Μαργκάλ που ήταν ακόμα στο πηδάλιο του κράτους, άρχισε συνεχείς διαπραγματεύσεις με τους ηγέτες αυτού του κόμματος με το σκοπό να σχηματίσει μαζί τους ένα Υπουργικό Συμβούλιο. Γιατί, λοιπόν, άρχισαν την εξέγερση πριν αποτύχουν οι διαπραγματεύσεις; Οι αιτίες αυτής της απερίσκεπτης ενέργειας ποτέ δεν εξηγήθηκαν αρκετά, πάντως είναι σίγουρο ότι η κύρια φροντίδα των Αδιάλλακτων ήταν η πραγματική εγκαθίδρυση μιας ομοσπονδιακής δημοκρατίας όσο το δυνατό γρηγορότερα για να καταλάβουν την εξουσία και τα πολυάριθμα διοικητικά πόστα που θα δημιουργούνταν στα διάφορα καντόνια. Το χώρισμα της Ισπανίας είχε καθυστερήσει πολύ από τη Βουλή της Μαδρίτης και επομένως έπρεπε να καταπιαστούν με την υπόθεση οι ίδιοι και να ανακηρύξουν παντού ανεξάρτητα καντόνια. Η στάση που ως τώρα κρατούσε η (μπακουνική) Διεθνής, η οποία από τις εκλογές ήταν πολύ μπλεγμένη με τις ενέργειες των Αδιάλλακτων, έδινε λαβή για υπολογίζον στην υποστήριξη των Μπακουνικών. Πραγματικά, δεν είχαν μόλις καταλάβει οι Μπακουνικοί βίαια το Αλκói και ήταν επομένως σε ανοιχτή σύγκρουση με την κυβέρνηση; Επιπλέον, οι Μπακουνικοί για χρόνια κήρυσσαν ότι κάθε επαναστατική δράση από τα πάνω ήταν ένα κακό και τα πάντα έπρεπε να οργανώνονται και να εκτελούνται από τα κάτω. Και να που τώρα βρέθηκε η ευκαιρία να εφαρμοστεί η περίφημη αρχή της αυτονομίας από τα κάτω, τουλάχιστον σε μερικές πόλεις. Όπως αναμενόταν, οι Μπακουνικοί εργάτες έπεσαν στην παγίδα και έβγαλαν τα κάστανα από τη φωτιά για χάρη των Αδιάλλακτων, μόνο για να ανταμειφθούν αργότερα από τους συμμάχους τους με τις συνηθισμένες κλοτσιές και σφαίρες.

Ποια ήταν η θέση των μελών της μπακουνικής Διεθνούς σε όλο αυτό το κίνημα; Το βοήθησαν να αναπτύξει τον ομοσπονδιακό τοπικισμό του. Έβαλαν σε πράξη όσο ήταν δυνατό το αναρχικό τους ιδεώδες. Οι ίδιοι αναρχικοί οι οποίοι πριν λίγους μήνες είχαν διακηρύξει στην Κόρντομπα ότι το να εγκαθιδρυθεί μια επαναστατική κυβέρνηση ήταν προδοσία και εξαπάτηση των εργατών, οι ίδιοι Μπακουνικοί παρακάθονταν τώρα σε όλες τις επαναστατικές δημοτικές κυβερνήσεις της Ανδαλουσίας, αλλά πάντα σε μειοψηφία, έτσι που οι Αδιάλλακτοι μπορούσαν να κάνουν ότι ήθελαν. Ενώ οι τελευταίοι διατηρούσαν την πολιτική και τη στρατιωτική ηγεσία, τους εργάτες τους ξεφορτώνονταν με πομπώδεις φράσεις ή αποφάσεις που εμφανίζονταν ότι εισάγουν κοινωνικές μεταρρυθμίσεις του πιο χοντροκομμένου και χωρίς νόημα είδους, οι οποίες επιπλέον υπήρχαν μόνο στα χαρτιά. Μόλις οι Μπακουνικοί ηγέτες απαιτούσαν πραγματικές παραχωρήσεις, τους έδιωχναν με περιφρόνηση. Όταν μιλούσαν με τους ανταποκριτές αγγλικών εφημερίδων, οι Αδιάλλακτοι ηγέτες του κινήματος βιάζονταν να διαχωρίσουν τον εαυτόν τους από τα αυτοαποκαλούμενα «μέλη της Διεθνούς» και να αποποιηθούν κάθε ευθύνη γι' αυτούς, δηλώνοντας ότι τους ηγέτες τους και όλους τους φυγάδες της παρισινή Κομμούνας τους είχαν κάτω από αυστηρή αστυνομική παρακολούθηση. Τελικά, όπως θα δούμε, οι Αδιάλλακτοι στη Σεβίλλη, κατά τη διάρκεια της μάχης με τα κυβερνητικά στρατεύματα, πυροβόλησαν και ενάντια στους

μπακουνικούς συμμάχους τους.

Μ' αυτόν τον τρόπο, μέσα σε λίγες ημέρες όλη η Ανδαλουσία ήταν στα χέρια των ένοπλων Αδιάλλακτων. Η Σεβίλλη, η Μάλαγα, η Γρανάδα, το Κάντιθ κλπ. καταλήφθηκαν σχεδόν χωρίς αντίσταση. Κάθε πόλη αυτοανακηρύχθηκε ανεξάρτητο καντόνι και σχημάτισε μια επαναστατική επιτροπή (χούντα). Η Μούρθια, η Καρταχένα, και η Βαλένθια ακολούθησαν το παράδειγμά τους. Μια παρόμοια απόπειρα, αλλά πιο ειρηνικού χαρακτήρα, έγινε στη Σαλαμάνκα. Έτσι, σχεδόν όλες οι μεγάλες πόλεις της Ισπανίας ήταν στα χέρια των εξεγερμένων, εκτός από τη Μαδρίτη, την πρωτεύουσα, που είναι μια πόλη του λούσου και σχεδόν ποτέ δεν παίζει αποφασιστικό ρόλο, και τη Βαρκελώνη. Αν εξεγειρόταν η Βαρκελώνη, η επιτυχία θα ήταν σχεδόν εξασφαλισμένη και επιπλέον θα είχε προσφέρει ισχυρή υποστήριξη στο εργατικό στοιχείο του κινήματος. Αλλά, όπως είδαμε, οι Αδιάλλακτοι στη Βαρκελώνη ήταν συγκριτικά ανίσχυροι, ενώ οι Μπακουνικοί, που ήταν ακόμα πολύ ισχυροί εκείνο τον καιρό, χρησιμοποίησαν τη γενική ΑΠΕΡΓΙΑ με σκοπό τον κατευνασμό. Έτσι η Βαρκελώνη αυτή τη φορά δε βρέθηκε στο πόστο της.

Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1873.

Δημοσιεύτηκε στο *Φοκλστάατ*, 31 Οκτωβρίου, 2 και 5 Νοεμβρίου 1873

1 http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1073014

Γράφτηκε το Σεπτέμβριο-Οκτώβριο του 1873.

Πρώτη δημοσίευση, στο Φοκλστάατ 31 Οκτωβρίου, 2 και 5 Νοεμβρίου 1873

Πρώτη δημοσίευση στα αγγλικά, 1939.

Ιστορικά.

Αυτή η σειρά των άρθρων γράφτηκε την επομένη των γεγονότων στην Ισπανία το καλοκαίρι του 1873, γεγονότα που αποτέλεσαν την κορύφωση της ισπανικής αστικής επανάστασης του 1868-74. Ο Ένγκελς επικεντρώνει την προσοχή του στη συμβολή των Ισπανών Μπακουνικών στις αποτυχημένες εξεγέρσεις καντονιών του Ιουλίου-Σεπτεμβρίου, που οργανώθηκαν στη νότια και νοτιοανατολική Ισπανία από τους Αδιάλλακτους, μια εξτρεμιστική ρεπουμπλικάνικη ένωση που υποστήριζε το χωρισμό της Ισπανίας σε ανεξάρτητα καντόνια. Οι Αδιάλλακτοι και οι Μπακουνικοί σύμμαχοί τους δεν ικανοποιήθηκαν με τα ριζοσπαστικά κοινωνικά μέτρα που είχε πάρει η αριστερή ρεπουμπλικανική κυβέρνηση του Πι υ Μαργκάλ (πώληση των κρατικών και εκκλησιαστικών γαιών, ίδρυση μικτών επιτροπών για τη ρύθμιση των συνθηκών εργασίας, ελεύθερο καθεστώς στις αποικίες, κλπ.) και από το Σύνταγμα που είχε συντάξει το Κορτές (Βουλή), που ανακήρυξε την ομοσπονδιακή δημοκρατία. Εξασθένησαν το ρεπουμπλικανικό στρατόπεδο εξαναγκάζοντας τον Πι υ Μαργκάλ να παραιτηθεί στις 18 Ιουλίου 1873 και έτσι έστρωσαν το δρόμο για την εγκαθίδρυση στρατιωτικής δικτατορίας στην Ισπανία στις αρχές του 1874 και για τη μετέπειτα παλινόρθωση της μοναρχίας των Βουρβόνων. Ο Ένγκελς άντλησε τις πληροφορίες του από τον περιοδικό τύπο και από διάφορα έγγραφα των ισπανικών τμημάτων της Διεθνούς, κυρίως από την αναφορά που υπέβαλε η Νέα Ομοσπονδία της Μαδρίτης στο Συνέδριο της Διεθνούς που έγινε στη Γενεύη στις 8-13 Σεπτεμβρίου 1873.

2 Ο Ένγκελς πιθανόν παραθέτει από τη La Solidarité Révolutionnaire (Επαναστατική Αλληλεγγύη), No 6, 16 Ιούλη του 1873, Σ.τ.Ε.

3 “A los Trabajadores” («Προς τους εργάτες»), La Federación (Η Ομοσπονδία), No 206, 26 Ιούλη 1873

4 Κωμικός φαφλατάς στο Σέκσπιρ, Σ.τ.Μ.

5 «Τα δύο Συνέδρια του Σεν Ιμιέ», Δελτίο της Ομοσπονδίας του Ιούρα ... No 17-18, 15 Σεπτέμβρη-1 Οκτώβρη 1872, σελ.13.

6 «Στους εργάτες», Η Ομοσπονδία, No 206, 26 Ιούλη 1873.